

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích,
Jeronýmova 10, 370 05 České Budějovice

Bakalářská práce

Dopad integrace ČR do EU na měnovou politiku ČNB

Vypracovala: Lucie Seimlová

Studijní program: Aplikovaná matematika

Obor: Finanční matematika

Katedra: matematiky

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Vladimíra Petrášková, Ph.D

České Budějovice – duben 2011

Anotace:

Předmětem bakalářské práce je komentovaný přehled chronologického vývoje funkcí ČNB a jednotlivých měnových kritérií v průběhu začleňování ČR do příslušných struktur EU. Smyslem požadavku splnění jednotlivých kritérií je zajistit, aby se členem eurozóny staly pouze ty země, které nebudou ohrožovat celistvost a stabilitu měnové unie. I když původní prognózy a předpoklady byly do značné míry zkorigovány celosvětovou finanční krizí, která může podstatně ovlivnit rozhodování o vstupu do eurozóny a termín přijetí Eura, dosavadní zkušenost Slovenska je informací, která může naše očekávání v tomto ohledu do jisté míry upřesnit. V této práci je zmíněno, jaké přínosy a naopak negativní důsledky, přinese vstup ČR do eurozóny, s čímž je spojena ztráta samostatné měnové politiky České národní banky. Bakalářská práce obsahuje tabulky a grafické výstupy vztahující se k vývoji jednotlivých ekonomických ukazatelů ČNB.

Abstract :

The aim of this bachelor thesis is to establish a commented overview of the chronological evolution of the functions of the Czech National Bank (ČNB) and of the particular exchange criteria during the integration of the Czech republic in the respective structures of the EU. The requirement of meeting the particular criteria was established so that only countries which would not menace the integrity and the stability of the monetary union can enter the eurozone. Although the original prognosis and expectations were to a considerable extent rectified by the global financial crisis, which can significantly influence the decisions about the entrance to eurozone and the adoption of the euro, the situation of Slovakia can help us to clarify our expectations. In this thesis I mention the gains as well as the negative implications which would be brought by the entrance of the Czech republic to the eurozone in connection with the loss of the independent monetary policy of the ČNB. The thesis is complemented with tables and graphs concerning the development of the particular economical indicators of the Czech National Bank.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Dopad integrace ČR do EU na měnovou politiku ČNB“, vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. dubna 2011

Lucie Seimlová

Poděkování

Úvodem své práce bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce RNDr. Vladimíře Petráškové, Ph.D, za odborné vedení a cenné rady při zpracování tohoto tématu. Současně také děkuji všem, kteří mi svými odbornými radami a připomínkami napomohli k úspěšnému vypracování této práce.

Obsah :

	Strana
Úvod.....	7
Seznam použitých pojmů.....	8
1. Cíle práce a metodika zpracování	10
2. Evropská Unie.....	12
2.1. Členské státy EU.....	13
2.2. Evropské instituce.....	14
2.3. Maastrichtská smlouva.....	14
2.4. Hospodářská a měnová unie.....	15
2.5. Maastrichtská měnová kritéria.....	16
2.6. Společná měna Euro.....	18
2.6.1 Eurozóna	18
2.7. Evropská Centrální banka.....	20
2.7.1. Hlavní úkoly Evropské centrální banky.....	21
3. Česká republika v Evropské unii.....	22
3.1. Integrace ČR do EU - Historie vstupu.....	22
3.1.1. Předvstupní etapa.....	23
3.1.2. I – III etapa	24
3.2. Česká republika a Euro	25
3.3. Vyhodnocení plnění konvergenčních kritérií.....	26
3.4. Předpokládané změny vyvolané zavedením jednotné měny.....	31
4. Česká národní banka.....	32
4.1 Hlavní úkoly České národní banky.....	33
4.2. Nezávislost ČNB.....	35
4.3. Měnová politika ČNB.....	36
4.3.1 Hlavní atributy cílování inflace.....	36
4.4. Měnová politika ČNB po vstupu ČR do EU.....	37
4.5. Měnová politika ČNB po vstupu do eurozóny.....	39
4.5.1 Příprava ČNB na zavedení eura.....	40
4.5.2 Zavedení eura do hotovostního oběhu.....	41
5. Diskuze	42

Závěr.....	45
Seznam zkratek.....	46
Seznam tabulek a grafů.....	47
Seznam použitých zdrojů.....	47
Přílohy	51

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si zvolila proto, že se činnost České národní banky (dále v textu ČNB) obecně do jisté míry dotýká každého z nás. Oblasti jako finanční stabilita, bankovky a mince či mezinárodní vztahy v měnových oblastech jsou jistě velmi důležitými problematikami pro každého občana.

Cílem práce je vytvořit komentovaný přehled chronologického vývoje funkcí ČNB a jednotlivých měnových kritérií v průběhu začleňování České republiky (dále v textu ČR) do příslušných struktur Evropské unie. Smyslem požadavku splnění jednotlivých kritérií je zajistit, aby se členem eurozóny staly pouze ty země, které nebudou ohrožovat celistvost a stabilitu měnové unie. Po vstupu do eurozóny Evropská Centrální banka (dále v textu ECB) řadu pravomocí ČNB převeze, čímž ČR ztratí možnost samostatné měnové politiky. Očekává se, že tato ztráta samostatnosti bude kompenzována přínosy v jiných oblastech. V práci se zmiňuji o tom, o jaké přínosy a naopak negativní dopady půjde a s jakou pravděpodobností je lze očekávat. Součástí práce je i nástin budoucího vývoje ekonomických ukazatelů ČNB.

Práce je rozdělena do tří částí. V první části je přiblížena historie a hlavní funkce Evropského společenství, ve druhé části hospodářská politika ČR a historie integrace do EU. Třetí část je věnována vývoji hlavních funkcí ČNB a jejího postupného začleňování do Evropského systému centrálních bank a kurzového mechanismu ERM II.

Seznam použitých pojmů

Apresiasi : Termín apreciacie se používá u plovoucích měnových kurzů a označuje situaci, kdy působením tržních sil nabídky a poptávky daná měna posiluje (zhodnocuje, roste) vůči měně referenční. Posílení měny znamená, že stačí vynaložit méně jednotek posílené měny na nákup jedné jednotky referenční měny.

Centrální parita : Pojem centrální parita je používán v souvislosti s pevnými kurzovými režimy. Centrální paritu vyhláší centrální banka jako základní kurz domácí měny vůči jednotce referenční zahraniční měny. Spolu s centrální paritou se zadají též meze flukтуаčního pásma, a to zpravidla formou procentního odchýlení v obou směrech od centrální parity. Uvnitř pásma se kurz pohybuje volně působením tržních sil, kdežto na hranách pásma centrální banka intervenuje. V rámci budoucího přijetí eura bude muset být česká koruna zapojena po dobu minimálně dvou let do kurzového režimu ERM II.

Devalvace : Termín devalvace se používá u pevných měnových kurzů v souvislosti s úpravou centrální parity domácí měny vůči zahraniční měně, přičemž o této změně rozhoduje vláda nebo centrální banka. Devalvací se označuje znehodnocení centrální parity, v jehož důsledku je nutné vynaložit více jednotek domácí měny na nákup jednotky zahraniční měny.

ERM II (European Exchange Rate Mechanism II) : je systém směnných kurzů vůči euru. Do systému ERM II musí vstoupit každá země, která chce přijmout euro. V systému musí být nejméně dva roky před přechodem na euro. Před vstupem země do ERM II, se nejdříve musí národní centrální banka dohodnout společně s Evropskou centrální bankou na takzvané centrální paritě na hodnotě kurzu k euru. V tomto poměru je pak národní měna na euro navázána.

Inflace : inflace definována jako růst všeobecné cenové hladiny v čase, neboli jako snížení kupní síly peněz. V původním a ekonomy často uvažovaném významu však inflace neznamená růst cen, ale zvyšování peněžní zásoby. Opačným jevem k inflaci je deflace – tedy pokles cenové hladiny.

Referenční měna : je měna státu, ve kterém člověk žije, ve které bude investor spotřebovávat výnosy z dané investice. V případě českého investora se tedy jedná obvykle o CZK .

Řízený floating : aktuální situace české měny a celé řady dalších kurzů funguje na principu řízeného floatingu. Jde o režim volně pohyblivého kurzu, kdy má Česká národní banka výhradní právo do vývoje kurzu mluvit a konat příslušná opatření k jeho ovlivňování.

Tržní ekonomika : Podle Václava Jurečka [5] je tržní ekonomika taková ekonomika, kde jsou ceny určovány pomocí směny na trhu. V tržním hospodářství, kde převládá soukromé vlastnictví se každý subjekt rozhoduje samostatně, ale je přitom právě ovlivňován trhem. Úkolem státu v tržní ekonomice je vytvářet společenské, právní a ekonomické prostředí, určovat právní a některá ekonomická pravidla fungování ekonomiky a dozírat na jejich dodržování, vymezovat cíle ekonomického rozvoje a přijímat souhrn opatření k jejich realizaci. V této souvislosti se hovoří o hospodářské politice státu, která je rozhodujícím nástrojem k ovlivňování a kontrole ekonomického vývoje.

1. Cíle práce a metodika zpracování

Cíle práce

Dnem 1.5.2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie, což s sebou přineslo výrazné změny i v centrálním bankovníctví. Česká národní banka (ČNB) se stala členem Evropského systému centrálních bank (ESCB), tím se začlenila do procesu evropské měnové integrace a zavázala se přijmout jednotnou měnu euro. Tato práce se zabývá procesem integrace České národní banky do evropských institucionálních struktur a analýzou její činnosti během tohoto procesu. Cílem této práce je charakterizovat roli ČNB v procesu příprav na zavedení společné měny euro a její proměňující se roli v novém charakteru měnové politiky v Evropské unii a po přistoupení ČR do eurozóny. Proces začleňování se do evropských struktur rozděluje v podstatě na přípravnou etapu před vstupem do EU a na etapu členství v EU, kdy dojde ke dvěma zlomovým bodům, a to zapojení se do kurzového mechanismu ERM II a následný vstup do oblasti jednotné měny euro.

Porovnání těchto jednotlivých období ukázalo postupný vývoj ČNB, proces posilování její nezávislosti na politických vlivech, ale zároveň i určitého omezování jejího samostatného rozhodování o měnové politice v souvislosti s integrací České republiky do EU. Integrace ČR do EU je dlouhodobý proces, který bude trvat ještě několik let a v průběhu tohoto období může být do jisté míry modifikován. Proto jsou některé předpoklady pouze spekulativní a nemusí být v budoucnu zcela realizovány.

Se vstupem do Evropské měnové unie přejde zásadní část měnové politiky ČNB na Evropskou centrální banku, změní se pravidla pro regulaci a dohled nad bankovním sektorem a Česká národní banka ztratí své monopolní postavení v oblasti emise hotovostních peněz. Ve své práci se pokusím odpovědět na otázky týkající se změn v jednotlivých oblastech definičních znaků centrální banky v průběhu procesu integrování, jako jsou nezávislost centrální instituce, provádění měnové politiky, regulace a dohled, změny v organizačních strukturách ČNB, zásadní úkoly a závazky pro ČNB a dopad změn v centrálním bankovníctví na ekonomiku České republiky.

Metodika práce

Potřebné údaje pro zhotovení práce byly nalezeny převážně na internetových stránkách s finanční a bankovní tematikou, zejména s tematikou centrálních bank. Také bylo čerpáno z dostupné odborné literatury vypůjčené z knihovny. Vlastní sestavení práce se skládalo ze shromažďování dostupných dat k uvedenému tématu, následně jejich roztřídění, porovnávání, posouzení a vybrání vhodných informací. Příslušná data byla upravována, aktualizována a posléze zařazena do práce. Svoji práci jsem zpracovala převážně metodou deskripce a analýzy. Pro zpracování tohoto tématu existuje nepřehledné množství materiálů. Vedle vlastních právních předpisů se jedná o odbornou literaturu, která je však v řadě případů částečně zastaralá. Informace potřebné ke zpracování této práce jsou k dohledání především na internetových stránkách (viz Internetové odkazy).

Práci jsem rozdělila do tří částí, v první popisuji historii a hlavní funkce Evropského společenství, hospodářskou a měnovou unii, maastrichtská měnová kritéria, a dále hlavní úkoly Evropské Centrální banky. Ve druhé části hospodářskou politiku ČR a historii integrace do EU, dále podmínky přijetí eura, vyhodnocení plnění konvergenčních kritérií a předpokládané změny vyvolané zavedením jednotné měny. Hlavní cíl mé práce je rozebrán v kapitole třetí, ve které popisuji postupné začleňování ČNB do Evropského systému centrálních bank, hlavní úkoly České národní banky v jednotlivých oblastech její působnosti a její nezávislost. Hlavním pilířem práce je pak měnová politika ČNB a příprava na přijetí společné měny. Práce je také doplněna o tabulky a grafické výstupy, vztahujících se k vývoji jednotlivých ekonomických ukazatelů ČNB.

2. Evropská Unie

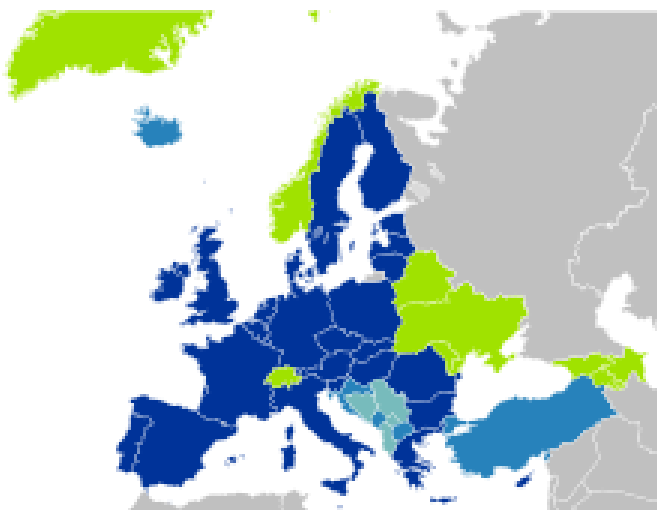
Evropská unie je politickým a ekonomickým společenstvím evropských států, které vzniklo z Evropského společenství na základě Maastrchitské smlouvy (v roce 1993), která navazovala na integrační proces od padesátých let. Hlavním motivem evropské integrace začátku 50.let bylo zabezpečení míru a bezpečnosti. Ve společnosti ovšem převažoval názor, že mír a bezpečnost nedokáží zajistit klasické národní státy, nýbrž mezinárodní spolupráce. Návrh sjednocené Evropy předložil v roce 1950 Robert Schuman (ministr zahraničí Francie). Tento návrh konkretizoval předcházející prohlášení západoevropských politiků. Evropskou integraci započala Pařížská smlouva, která byla zakládající smlouvou Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Smlouva byla podepsána 18. dubna 1951 a vstoupila v platnost 23. července 1952, její platnost vypršela po 50 letech, tedy 23. července 2002. Dalším krokem k integraci evropských států byly Římské smlouvy, které byly podepsány v Římě 25. března 1957. Jednalo se o smlouvu zakládající Evropské hospodářské společenství (EHS) a smlouvu zakládající Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom). Obě smlouvy vstoupily v platnost 1. ledna 1958 a byly jedním ze základů pozdější evropské integrace. Výraznou reformu těchto zakládajících smluv přinesla v roce 1992 Maastrichtská smlouva. Nově se na evropské úrovni začalo spolupracovat v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a justičních záležitostí. Smlouva oficiálně přejmenovala Evropské hospodářské společenství na Evropské společenství a dala základ Evropské unii. Maastrichtská smlouva také formálně rozdělila politiku EU v nové organizační a právní struktuře.¹

¹ Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Evropská unie*. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie [cit.2010-12-03].

2.1. Členské státy EU

Evropská unie má od roku 2007 27 členských států (Viz příloha 1). Zakladatelskými státy byla Francie, SRN, Itálie, Belgie, Lucembursko a Nizozemsko. Unie se pak rozšířila celkem šestkrát. Poprvé v roce 1973 o Dánsko, Irsko a Spojené království. V roce 1981 se do Evropského hospodářského společenství připojilo Řecko, následováno Španělskem a Portugalskem v roce 1986. Od roku 1995 se ke členům Evropského společenství připojilo Finsko, Rakousko a Švédsko. Předposlední rozšíření v květnu 2004 bylo největším v historii Evropské unie. Přijato bylo celkem 10 zemí : Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko. Od roku 2007 se novými členy Evropské unie stalo Rumunsko a Bulharsko. V současné době jsou třemi kandidátskými zeměmi do EU Chorvatsko, Makedonie a Turecko.

Obrázek 1 : Členské státy Evropské unie

Pramen : <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/72/EUenl-EU27.png>

Možné rozšíření EU: ■ členové ■ kandidátské země
■ země s uzavřenou Stabilizační a asociační dohodou ■ další možní členové.

Cílem EU je vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie, podpora rozvoje a růstu hospodářství a zemědělství, zaměstnanosti, konkurenceschopnosti, společné obchodní politiky a zlepšování životní úrovně a kvality životního prostředí. K zabezpečení těchto cílů slouží čtyři základní svobody vnitřního trhu: volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu, a dále společné politiky Evropské unie.²

² Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Evropská unie*. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie [cit.2010-12-03].

2.2. Evropské instituce

Základním principem fungování Evropské unie je svěřování pravomocí, které byly dříve v kompetenci členských států, na evropské instituce. Základem evropských institucí je tzv. „institucionální trojúhelník“ – Rada Evropské unie, Evropská komise a Evropský parlament. Rada Evropské unie je rozhodující institucí EU a zastupuje zájmy členských států na evropské úrovni. Rada se skládá z ministrů vlád jednotlivých států. Nejčastější zasedání mají ministři zemědělství, ministři financí a ministři zahraničních věcí, kteří se scházejí přibližně jednou za měsíc. Jednání probíhají v Bruselu a Lucemburku. Evropská komise sleduje zájmy Evropské unie jako celku, její komisaři by neměly přihlížet k zájmům jednotlivých zemí. Evropská komise také vypracovává návrh rozpočtu EU a provádí kontrolu jeho plnění. Dále zastupuje Evropskou unii při mezinárodních jednáních a má významné pravomoci při přijímání nových členů. Evropský parlament funguje jako kontrolní a poradní orgán EU. Schvaluje složení Evropské komise a má právo kontrolovat její činnost, podílí se na tvorbě zákonů, vyslovuje souhlas s mezinárodními smlouvami a přijímáním nových členských států. Parlament má také značné pravomoci v oblasti společného rozpočtu.

2.3. Maastrichtská smlouva

Maastrichtská smlouva je neformálním názvem Smlouvy o Evropské unii, která přinesla jednu z největších právních úprav zakladatelských smluv Evropského hospodářského společenství. Její zrod je připomínán třemi významnými daty. Za prvé prosincem roku 1991, kdy se představitelé členských zemí na zasedání Evropské rady v nizozemském Maastrichtu shodli na jejím finálním znění. Za druhé únor 1992, kdy byla podepsána. A nakonec listopad roku 1993, kdy smlouva nabyla platnost. Ve své politické části smlouva obohatila fungování Společenství mnoha novými rysy. Smlouva oficiálně přejmenovala Evropské hospodářské společenství na Evropské společenství a dala základ Evropské unii, která měla pomoci tzv. tří pilířů (viz příloha 2) zastřešovat všechny existující integrační aktivity.³

³ Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Evropská unie*. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie [cit.2010-12-03].

První „pilíř“ Evropské společenství označuje primární a sekundární právo týkající se zejména ekonomických, sociálních a ekologických záležitostí. Pod první pilíř spadají ty politiky, které mají spojitost s hospodářstvím členských států a jejich realizace začala již před Maastrichtem. Naopak politiky spadající pod druhý a třetí pilíř byly zavedeny až Maastrichtskou smlouvou. Druhý „pilíř“ Společná zahraniční a bezpečnostní politika se, vedle zmíněných zahraničních a bezpečnostních politik, týká také obranných záležitostí. Do třetího „pilíře“ Policejní a justiční spolupráce byly umístěny zbývající záležitosti.

Podepsáním Maastrichtské smlouvy bylo všem evropským zemím přiznáno právo na členství v Evropské unii, byly posíleny kompetence evropského parlamentu, bylo zavedeno občanství EU a založen Fond soudržnosti. Byl také deklarován závazek Evropské unie podílet se na rozvoji transevropských sítí a byl přijat Protokol o sociální politice, který zakotvil principy Charty základních sociálních práv zaměstnanců Evropských společenství. Zásadní průlom však Maastrichtská smlouva přinesla v oblasti dosažení cíle Hospodářské a měnové unie. Proces utváření měnové unie byl rozvržen do tří stádií, která byla ukotvena pevnými daty. Jako nejbližší termín vzniku měnové unie byl stanoven 1. leden 1999. Členství v měnové unii bylo koncipováno jako povinné, pouze Dánsko a Velká Británie si vyjednaly výjimku na zavedení společné měny. Na základě smlouvy byla zformulována Maastrichtská konvergenční kritéria a ustanoven Evropský systém centrálních bank.⁴

2.4. Hospodářská a měnová unie

Hospodářskou a měnovou unií se nazývá stádium evropské integrace, které spojuje rozvinutý vnitřní trh a měnovou unií členských států s výhledem na zavedení jednotné měny. Legislativní oporu získala nabytím platnosti Maastrichtské smlouvy, která zavazovala členské země EU usilovat o vybudování evropské měnové unie ve třech na sebe navazujících etapách. První stádium bylo oficiálně zahájeno v červenci 1990. Pro toto období byly stanoveny cíle, jako volný pohyb kapitálu mezi členskými státy, užší spolupráce mezi centrálními bankami a koordinace hospodářských politik. Druhé stádium započalo v lednu 1994 založením Evropského měnového institutu jejímž.⁵

⁴ Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Evropská unie*. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie [cit.2010-12-03].

⁵ *Hospodářská a měnová unie* [on-line]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=H [cit.2010-02-03].

Hlavním cílem bylo posílení ekonomické konvergence hospodářských a měnových politik členských států k zajištění cenové stability, zabezpečení nezávislého postavení centrálních bank a prohloubení koordinace měnových politik. Poslední stádium bylo zahájeno 1. ledna 1999 zafixováním kurzů členských měn. V bezhotovostní formě byla zavedena společná měna euro a začala být prováděna společná měnová politika. Po přechodném tříletém období, během něhož euro obíhalo pouze v bezhotovostní formě, společně s národními měnami používanými pro hotovostní i bezhotovostní placení, byl zahájen proces výměny oběživa a euro bylo uvedeno do oběhu ve formě bankovek a mincí. Euro, které nahradilo národní bankovky a mince, se tak stalo jediným zákonným platidlem na území eurozóny. Třetí etapy hospodářské měnové unie se účastnilo jedenáct členských států (Belgie, Finska, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko). Čtyři členské státy nepřijaly jednotnou měnu, buď proto, že se tak rozhodly v rámci protokolů přičleněných ke Smlouvě o založení Evropského společenství, které jim tuto možnost poskytují (Velká Británie a Dánsko), nebo proto, že nesplnily konvergenční kritéria určená smlouvou (Švédsko a Řecko). Řecko se nakonec do eurozóny začlenilo 1. ledna 2001.⁶

2.5. Maastrichtská měnová kritéria

Maastrichtská kritéria jsou souborem ekonomických a právních podmínek, které musí být splněny každým členským státem předtím, než může vstoupit do eurozóny. Jde tedy o kritéria podmiňující vstup do třetí fáze Evropské hospodářské a měnové unie a zavedení společné měny eura. Konvergenční kritéria se vztahují na vývoj cen, vývoj směnných kurzů, vývoj dlouhodobých úrokových sazeb a vývoj ve fiskální oblasti. Všechna kritéria mají v hodnocení ucházejících se zemí stejnou váhu a je zapotřebí je plnit současně. Stále větší důraz je kladen na jejich dlouhodobou udržitelnost, neboli schopnost země prokázat jejich dodržování i v letech budoucích. Smyslem tohoto požadavku je zajistit, aby se členem eurozóny staly pouze ty země, které nebudou ohrožovat celistvost a stabilitu měnové unie. Členské státy Evropské unie, které chtějí zavést společnou měnu euro, musí plnit níže uvedené podmínky.⁷

⁶ *Hospodářská a měnová unie* [on-line]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=H [cit.2010-02-03].

⁷ *Maastrichtská konvergenční kritéria* [on-line]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=M [cit.2011-02-10].

- *Cenová stabilita* : Členský stát musí vykazovat dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace, sledovanou během jednoho roku před šetřením, která nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace tří států Unie, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability.

- *Stabilita měnového kurzu* : Členský stát musí alespoň 2 roky před vstupem do EU dodržovat normální kurzová rozpětí, která jsou stanovena Mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému. Měnový kurz musí být zafixován v rámci mezinárodních měnových kurzů. Zároveň nesmí dojít k devalvaci centrální parity.

- *Konvergence dlouhodobých úrokových sazeb* : V průběhu jednoho roku před šetřením nesmí průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu přesahovat o více než 2% úrokovou sazbu tří států Unie, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability.

- *Veřejné finance* : Poměr hrubého veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách nesmí překročit 60 % (kritérium hrubého veřejného dluhu), a podíl deficitu státního rozpočtu na HDP v tržních cenách musí být menší než 3 % (kritérium deficitu veřejných rozpočtů).

Dále mají kritéria zajistit vyvážený hospodářský vývoj, který by zabránil vzniku jakéhokoli napětí mezi členskými státy. Zprávu o splnění kritérií pak vypracovává Komise a Evropská centrální banka. V případě kladného hodnocení Rada Evropské unie ve složení ministrů financí a hospodářství rozhodne o zavedení eura v hodnocené zemi. Jakmile budou splněny příslušná kritéria, mohou všichni noví členové EU přijmout euro. Slovinsko tak učinilo jako první ze zemí, které k EU přistoupily v roce 2004, když se k eurozóně přidalo v roce 2007. O rok později ho následovaly Kypr a Malta a v roce 2009 pak Slovensko.⁸

⁸ *Maastrichtská konvergenční kritéria* [on-line]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=M [cit.2011-02-10].

2.6. Společná měna euro

Jednotná měna Evropské unie byla přijata 11 členskými státy (Viz kapitola 2.4) k 1. lednu 1999. Po tři roky existovalo euro pouze v bezhotovostní podobě. První bankovky a mince v hotovostní podobě byly vydány k 1. lednu 2002 a po šest měsíců byly v oběhu spolu s národními měnami a zároveň za ně vyměňovány. Euro je oficiálním platidlem v 16 z 27 států EU a v šesti dalších zemích mimo EU (Viz podkapitola 2.6.1.). Mezi hlavní výhody společné evropské měny patří usnadnění obchodních transakcí, snížení kurzového rizika, úspora nákladů na nákup a prodej cizích měn, vedení účtů v cizích měnách, společná měna přináší také praktické výhody při cestování bez potřeby směny peněz.

Euromince mají stejný rozměr, hmotnost, tvar a lícovou evropskou stranu, na které je zobrazena mapa Evropy s uvedením hodnoty a naopak mají odlišnou národní rubovou stranu (Viz příloha 3). Eurobankovky jednotlivých nominálních hodnot mají design na lícové i rubové straně shodný pro všechny členské státy eurozóny. Existuje 7 různých eurobankovek, kdy každá má rozdílnou barvu a velikost. Všechny jsou v tématu různých evropských architektonických slohů. Na lícové straně jsou zobrazena okna nebo brány symbolizující evropského ducha otevřenosti a spolupráce. Na rubové straně bankovek je zobrazen most, který symbolizuje spolupráci jednotlivých evropských národů a dále spolupráci Evropy s ostatním světem. Na všech bankovkách je také zobrazen motiv evropské vlajky, iniciály Evropské centrální banky v pěti jazycích, mapa Evropy na zadní straně, název „EURO“ v latině a řečtině a podpis prezidenta ECB. (Viz příloha 4).

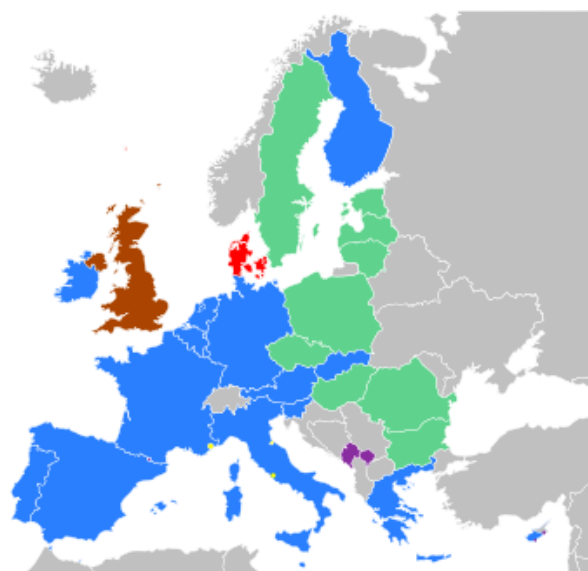
2.6.1. Eurozóna

Eurozóna je označení pro ty státy Evropské unie, které přijaly společnou měnu euro (Viz obrázek 2). Mezi původními patnácti členy Unie nebylo euro zavedeno ve Velké Británii, Dánsku a Švédsku. Pro ostatní členské státy EU, které nejsou členy eurozóny, platí povinnost přijmout euro, pokud budou splněna požadovaná konvergenční kritéria. V současné době jde o Bulharsko, Českou republiku, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Švédsko. Euroskupina je neformální orgán, v jehož rámci se setkávají ministři financí zemí eurozóny.⁹

⁹ Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Euro*. Dostupné <http://cs.wikipedia.org/wiki/Euro> [cit.2010-12-03].

Cílem těchto setkání je zajištění lepší koordinace hospodářských politik, kontrola rozpočtových a finančních politik zemí eurozóny a reprezentace eura na mezinárodním měnovém fóru. Měnová politika eurozóny je prováděna Evropskou centrální bankou ve Frankfurtu nad Mohanem. Kromě výše zmíněných států používají euro i další země a území, aniž by byly členy eurozóny (Mayotte, Saint-Pierre a Miquelon, Andorra, Černá Hora a Kosovo). Dále území některých členských států eurozóny (Azory a Madeira – portugalská souostroví v Atlantském oceánu Kanárské ostrovy, dále autonomní města Ceuta a Melilla – španělská území na africkém kontinentu, Francouzská Guyana, Guadeloupe, Martinik, Réunion, Saint-Barthélemy a Saint Martin – francouzská zámořská území).¹⁰

Obrázek 2 : Evropské země používající euro jako svou měnu

Pramen: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Euro_accession.svg

- členské státy eurozóny
- státy EU, které vstoupí do eurozóny po roce 2010
- stát EU, kde proběhne referendum o vstupu do eurozóny (Dánsko)
- stát EU s trvalou výjimkou na zavedení eura (Velká Británie)
- státy a území mimo EU, které používají euro bez dohody s EU

¹⁰ Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Euro*. Dostupné <http://cs.wikipedia.org/wiki/Euro> [cit.2010-12-03].

2.7. Evropská centrální banka

Evropská centrální banka (ECB) tvoří hlavní článek Eurosystemu a Evropského systému centrálních bank a zodpovídá za provádění hospodářské a měnové politiky eurozóny, přičemž je nezávislá na ostatních institucích. Po zahájení své činnosti k 1. 1. 1999 nahradila Evropský měnový institut. Největší podíl na kapitálu ECB mají centrální banky Německa, Francie, Velké Británie a Itálie. Hlavní činností banky je udržování cenové stability, vytváření a realizace jednotné měnové politiky, podpora stability měnových kurzů, péče o řádný chod systému centrálních bank, kontrola množství peněz v oběhu, udržování bezproblémového platebního styku, schvalování vydávání papírových eurobankovek, správa měnových rezerv členských států eurozóny, dohled nad peněžními ústavami, sběr statistických dat a poradní činnost. Podporovat harmonický a vyvážený rozvoj hospodářských činností, trvalý a neinflační hospodářský růst respektující životní prostředí, vysoký stupeň konvergence ekonomické výkonnosti, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany vytvořením společného trhu a hospodářské a měnové unie a prováděním společných politik a činností uvedených ve smlouvě.

Činnost Evropské centrální banky je řízena Výkonnou radou, Radou guvernérů a Generální radou. Výkonná rada je složena z prezidenta ECB (od 1. listopadu 2003 Jean-Claude Trachet), viceprezidenta a čtyř dalších členů. Výkonná rada odpovídá za provádění měnové politiky a za vydávání pokynů národním centrálním bankám. Přípravuje rovněž zasedání Rady guvernérů a je odpovědná za každodenní řízení ECB. Rada guvernérů je nejvyšším rozhodovacím orgánem Evropské centrální banky. Tvoří ji šest členů Výkonné rady a guvernéri centrálních bank zemí eurozóny. Předsedá jí prezident ECB. Jejím prvotním posláním je definovat měnovou politiku eurozóny a určovat úrokové sazby, za kterých mohou obchodní banky obdržet peníze od Centrální banky. Generální rada je třetím rozhodovacím orgánem ECB. Ta je složena z prezidenta a viceprezidenta ECB a guvernérů národních centrálních bank všech členských států EU. Generální rada přispívá k poradenské a koordinační činnosti ECB a pomáhá připravovat budoucí rozšíření eurozóny.¹¹

¹¹ Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Evropská centrální banka*. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_centr%C3%A1ln%C3%AD_banka [cit.2010-12-03].

2.7.1. Úkoly Evropské centrální banky

Mezi hlavní úkoly ECB patří udržování cenové stability v eurozóně a ochrana kupní síly eura. Konkrétně to znamená udržovat inflaci pod přísnou kontrolou. Cílem ECB je zajistit, aby meziroční zvýšení spotřebitelských cen bylo nižší než 2 %, o což se snaží dvěma způsoby. Prvním je kontrola množství peněz v oběhu. Bude-li totiž množství peněz v oběhu ve srovnání s množstvím zboží a služeb příliš velké, dojde k inflaci. Druhým způsobem je monitorování cenových trendů a posuzování s nimi spojených rizik, které ovlivňují cenovou stabilitu v eurozóně. Kontrola množství peněz v oběhu mimo jiné spočívá v určování úrokových sazeb v rámci eurozóny, což je pravděpodobně nejznámější činností banky.

Hlavními nástroji měnové politiky jsou operace na volném trhu prováděné především formou čtrnáctidenních repo operací v podobě tendrů, diskontní nástroje, kurzové intervence a povinné minimální rezervy. Evropská centrální banka neprovádí dohled nad bankami, angažuje se pouze při vzájemné spolupráci mezi národními centrálními bankami v otázkách koordinace postupů v této oblasti. Neposkytuje nouzové úvěry, protože nevystupuje v roli věřitele poslední instance. Vysoký stupeň samostatnosti Evropské centrální banky je dán splněním čtyř základních podmínek, které se vztahují také na centrální banky členských zemí:

- *Institucionální samostatnost* spočívá v tom, že zmíněné banky nemohou přijímat nebo požadovat pokyny od orgánů Evropské unie ani od národních vlád.
- *Funkční samostatnost* znamená, že hlavním cílem měnové politiky musí být cenová stabilita.
- *Osobní samostatnost* spočívá v tom, že vrcholné orgány Evropské centrální banky i národních bank musejí mít minimálně pětileté funkční období a nemohou být odvolány z politických důvodů.
- *Finanční samostatnost* - je splněna tím, že vlády jednotlivých států nesmějí využívat národní centrální banky k financování rozpočtových výdajů a nesmějí ovlivňovat rozpočty těchto bank.¹²

¹² Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Evropská centrální banka*. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_centr%C3%A1ln%C3%AD banka [cit.2010-12-03].

3. Česká republika v Evropské unii

Ze stávajících členských států eurozóny je Česká republika jednou z mála zemí, která prošla transformací z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. Ekonomický růst tak byl v historii ovlivněn liberalizací cen a zahraničního obchodu, směnitelností koruny, privatizací, reformami daňové soustavy, deregulací bankovního systému a postupným utvářením kapitálového trhu doprovázeným restriktivní měnovou politikou a fixním měnovým kursem. Významnou roli také sehrála měnová krize v roce 1997. Všechny zmíněné skutečnosti ovlivnily významným způsobem strukturu dané ekonomiky i hlavní determinanty ekonomického růstu. Lze za ně považovat investice, míru nezaměstnanosti, produktivitu výrobních faktorů, poptávkové a nabídkové šoky, cenovou hladinu, vnější stabilitu a hospodářskou politiku. V souvislosti s procesem evropské integrace a začleněním ČR do eurozóny lze očekávat vyšší míru propojenosti hospodářského cyklu s členskými zeměmi eurozóny.¹³ (Viz příloha 5, 6)

3.1. Integrace ČR do EU - Historie vstupu

Integrace do EU je základním východiskem, jak se vyrovnat ve výkonnosti české ekonomiky s vyspělou tržní ekonomikou západoevropských zemí a zároveň s nimi vytvářet podmínky pro další růst integrovaných ekonomik na principech, které jsou základním funkčním rysem EU : volný pohyb osob, zboží, služeb, a kapitálu, princip volného podnikání a perspektiva společné měny.

Předvstupní etapa : (1995 - 2004) : Příprava na základě plnění Evropské dohody a maastrichtských kritérií pro vstup do Evropské unie.

I.etapa (2004 - současnost) : členství ČR v EU jako dovršení předvstupní fáze integrace do evropských struktur, zahájení plnění konvergenčních kritérií.

II. etapa : zapojení do kurzového mechanismu ERM II Evropského měnového systému.

III. etapa : vstup do oblasti jednotné měny.

¹³ *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně , kolektiv autorů, Prosinec 2007. 321 s. [cit.2011-03-04]. Dostupné z: http://mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html?year=2008

3.1.1. Předvstupní etapa

V předvstupním procesu se ČR soustředovala především na strukturální a ekonomické reformy za současného rozvíjení své administrativní kapacity. Bylo potřeba transformovat centrálně plánované ekonomiky na tržní, což byla nutná podmínka integrace do Evropské unie. V průběhu první poloviny 90. let byly s postkomunistickými státy uzavírány asociační dohody, které umožňovaly institucionální spolupráci a odstraňování obchodních bariér. Po rozpadu Československa musela ČR podepsat Eurodohodu znovu, ta vstoupila v platnost 1. února 1995 (byla oficiálně zahájena integrace ČR do EU). S cílem posílení předvstupní strategie zpracovala Evropská unie v roce 1998 dokument Přístupové partnerství, na jehož základě ČR připravila svůj Národní program přípravy na členství, který byl každoročně aktualizován. V souladu s doporučením Přístupového partnerství připravila vláda ČR spolu s Evropskou komisí v listopadu 1999 dokument Společné zhodnocení priorit hospodářské politiky ČR, který zahrnoval soubor střednědobých hospodářských politik, které jsou nutné k tomu, abychom pokročili v ekonomické transformaci a připravili se na vstup do EU

Od roku 2001 nahradil "Společné zhodnocení" nový Předvstupní hospodářský program (PHP), který byl po schválení vládou předán k 1.5.2001 Evropské komisi. PHP byl v platnosti do doby vstupu ČR do EU a představoval komplexní přípravu na účast v Hospodářské měnové unii s výhradou zavedení eura. Byl zaměřen na veřejné finance, ale i na strukturální reformy zajišťující růst konkurenceschopnosti české ekonomiky. Sledování a vyhodnocování úrovně veřejného deficitu a veřejného zadlužení na základě vícestranného fiskálního dohledu mělo přispět k minimalizaci fiskálních rizik. ČNB se v rámci PHP podílela na zpracování střednědobého makroekonomického rámce. V červenci roku 1997 vydala Evropská komise Agendu 2000, která obsahovala posudky Evropské komise na nově přistupující země ohledně plnění nutných podmínek členství v EU. Na jejím základě Evropská komise doporučila v roce 1997 zahájit přístupová jednání s Českou republikou, Estonskem, Kypr, Maďarskem, Polskem a Slovinskem. ČR se stala členem Evropské unie 1. května 2004, čímž se rovněž zavázala k přijetí jednotné evropské měny. 22. prosince 2007 se ČR stala součástí Schengenského prostoru, který odstraňuje kontroly na hranicích s ostatními zeměmi EU.¹⁴

¹⁴ *Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika* [on-line]. Dostupné z : http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/ [cit. 2010-02-03].

3.1.2. I – III etapa

I. etapa - Po vstupu ČR do EU byl Předvstupní hospodářský program nahrazen Konvergenčním programem, jehož obsahem je plán vývoje veřejných financí dané země. Příprava země na vstup do eurozóny je pravidelně hodnocena v rámci Konvergenčních zpráv, které sledují míru plnění maastrichtských kritérií a právní konvergence legislativy centrální banky se Statutem ESCB. Česko by mohlo podle posledních vyjádření politiků i ekonomů přijmout euro nejdříve v letech 2014 nebo 2015.

II. etapa - Zapojení do kurzového mechanismu ERM II Evropského měnového systému. Vhodná doba na vstup ČR do ERM II bude záviset na připravenosti dodržovat podmínky tohoto systému. ČNB chápe účast v mechanismu ERM II jako bránu pro přistoupení k euru a delší než minimálně vyžadované setrvání v ERM II nepovažuje za žádoucí. V době po vstupu do tohoto mechanismu započne intenzivní fáze technických příprav na zavedení eura.

III. etapa - vstup ČR do oblasti jednotné měny euro. Závazek zavést v budoucnu jednotnou měnu euro bylo součástí vstupních podmínek České republiky do EU. Vstup země do eurozóny je obecně dán zněním Smlouvy o založení ES. Rozhodnutí Rady EU vychází ze závěrů konvergenčních zpráv vypracovaných nezávisle na sobě Evropskou komisí a ECB, v rámci kterých je hodnocen jednak stupeň ekonomické konvergence (plnění maastrichtských kritérií) a dále míra slučitelnosti národní legislativy s legislativou EU. O přesném datu vstupu země do eurozóny rozhodne rada EU a určí přepočítací koeficient (kurz národní měny vůči euru, kterým po zavedení eura budou přepočítávány veškeré peněžní částky). Pro udržení stabilního kurzu společné měny je nutná zdravá makroekonomická politika všech zemí měnové unie, důvěryhodná společná měnová politika a dále rovnováha finančních trhů. Vzhledem k tomu, že přijetím společné měny se členské státy vzdávají vlastní měnové politiky, stává se pro ně úroková míra externí veličinou a měnový kurz z hlediska jedné země přestává plnit funkci nárazníku absorbujícího případné vnější šoky, úlohu cyklických výkyvů plně přebírá politika fiskální.

15

¹⁵ *Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika* [on-line]. Dostupné z : http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/ [cit. 2010-02-03].

3.2. Česká republika a Euro

Česká republika se od data vstupu do Evropské unie (1. května 2004) účastní třetí fáze Hospodářské a měnové unie, přičemž získala statut členské země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura. Není tedy zatím členem eurozóny, ale do budoucna přijala závazek přijetí jednotné evropské měny a tím pádem se stát členem eurozóny. Členství v eurozóně je podmíněno splněním ekonomických a právních podmínek známých též jako maastrichtská kritéria. V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie tedy vyvstala otázka, kdy bude euro zavedeno. V souladu s tím v roce 2003 vláda schválila dokument Strategie přistoupení České republiky k eurozóně, který byl připraven ve spolupráci s Českou národní bankou. Vláda a ČNB se ve Strategii zavázaly každoročně hodnotit připravenost ČR na její přistoupení k eurozóně jak z hlediska současného a očekávaného plnění maastrichtských konvergenčních kritérií (Viz příloha 7), tak z hlediska ekonomické sladění s eurozónou.¹⁶

Nezbytnou podmínkou splnění těchto kritérií je jejich udržitelnost, nikoli jejich pouhé jednorázové naplnění v okamžiku zamýšleného vstupu do eurozóny. Česko by mohlo podle posledních vyjádření politiků i ekonomů přijmout euro nejdříve v letech 2014 nebo 2015. Zavedení eura je proces s mnoha aspekty. Na jedné straně přináší řadu výhod, jakými jsou například jednodušší cestování nebo vyšší makroekonomická stabilita. Má však i své nevýhody, a to zejména v podobě ztráty samostatné měnové politiky. K usnadnění přechodu české ekonomiky na euro byl vypracován Národní plán zavedení eura, který řeší technické, organizační a právní náležitosti přechodu na společnou měnu a zároveň stanovuje základní principy, které budou muset být během zavádění eura dodržovány a které celý proces usnadní a zajistí, aby nikdo nebyl touto změnou poškozen (princip právní jistoty, ochrany spotřebitelů a minimalizaci nákladů spojených se zavedením eura).¹⁷

¹⁶ *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně* (Společný dokument vlády ČR a ČNB) [online], 29.8.2007. 9 s. [cit.2011-02-05]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/pristoupeni_emu.html

¹⁷ *Národní plán zavedení eura v České republice, část I – Základní informace 2007* [online] Verze: 10 Schválena vládou ČR dne 11. dubna 2007. 34 s. [cit.2011-02-07]. Dostupné z :

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Narodni_plan_cast_I_verze_10-FV_pdf.pdf

3.3. Vyhodnocení plnění konvergenčních kritérií

Cenová stabilita :

Česká republika dlouhodobě plní kritérium cenové stability. Cenový vývoj ČR v letech 2010–2012 by měl být ve znamení relativně pomalého růstu spotřebitelských cen. Plnění kritéria cenové stability by tak pro ČR nemělo představovat výraznější problém, pokud v rozhodném období nedojde k výrazným nepředvídatelným změnám. Rok 2009 byl ve znamení meziročně výrazně nižších cen energií i potravin v podmínkách globální krize, což se společně s propadem domácí ekonomiky projevuje ve výrazné dezinflaci. V obou uplynulých letech byl vývoj inflace rovněž ovlivněn zvýšenou kolísavostí měnového kurzu. Cenový vývoj ČR v letech 2010–2012 bude ovlivňován vedle standardních faktorů i nadále nezanedbatelným příspěvkem administrativních opatření k růstu spotřebitelských cen. K udržitelnému plnění tohoto kritéria i v dalším období napomůže také nově nastavený inflační cíl ČNB (Viz podkapitola 4.3.1.). ČNB předpokládá ustálení vývoje cenové hladiny.¹⁸

Tabulka 1: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	1,6	1,1	0,3	0,7	1,0	1,4	1,3	2,6	0,3	0,5
Hodnota kritéria (1ř. + 1.5. p.b.)	3,1	2,6	2,7	2,2	2,5	2,9	2,8	4,1	1,8	2,0
Česká republika	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3	0,9	1,2

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

¹⁸ *Kritérium cenové stability* [on-line]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_cen_stabil.html [cit.2011-02-10].

Vládní deficit :

Česká republika má dlouhodobě problémy s plněním kritéria vládního deficitu. Vedle dosud nedořešených strukturálních problémů českých veřejných financí vládní sektor aktuálně čelí bezprecedentnímu výpadku daňových příjmů. K tomu dochází jednak vlivem mimořádně nepříznivého hospodářského vývoje a jednak z titulu schválených legislativních změn zejména na příjmové straně veřejných rozpočtů. Ty mimo jiné souvisely se snahou zmírnit dopady hospodářské krize. Ani aktuálně přijatá stabilizační opatření nejsou dlouhodobějším systematickým řešením schodků vládního sektoru. Střednědobý výhled státního rozpočtu pro roky 2010–2012 sice předpokládá určitou stabilizaci salda vládního sektoru, nicméně úroveň deficitů je z hlediska udržitelnosti veřejných financí nepřijatelná. Přestože je tento propad způsoben do značné míry ekonomickou recesí, bude nutné se do budoucna zaměřit na vyšší rozpočtovou disciplínu a přijetí dalších opatření vedoucích ke snížení strukturálního schodku, neboť každoroční vysoký deficit sektoru vládních institucí zásadním způsobem přispívá ke zvyšování vládního dluhu v poměru k HDP. Vzhledem k předpokladu vstupu ČR do procedury při nadměrném schodku ke konci roku 2009 lze očekávat významný tlak evropských institucí na vyšší míru konsolidace českých veřejných financí. Tato procedura bude zahájena v případě, že členský stát EU překračuje či bude překračovat limitní hranici 3 % pro rozpočtový deficit.¹⁹

Tabulka 2: Saldo sektoru vládních institucí (v % HDP)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
ČR	-5,9	-6,8	-12,6	-3,0	-3,6	-2,6	-0,7	-2,0	-6,6	-5,3

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

¹⁹ *Kritérium vládního deficitu* [on-line]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_vlad_defic.html [cit.2011-02-10].

Veřejný dluh :

Hodnota veřejného dluhu se dlouhodobě pohybuje kolem 30 % HDP, což je významně pod referenční hodnotou tohoto kritéria. Při hodnocení tohoto kritéria je kladen důraz zejména na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. Udržitelné plnění kritéria veřejného dluhu v České republice vyžaduje adekvátně reagovat především na problém stárnutí populace. Předpokládaný demografický vývoj totiž naznačuje, že současný systém financování důchodového systému je dlouhodobě neudržitelný, protože v následujících desetiletích dojde k masivnímu nárůstu lidí v důchodovém věku (nyní je 20 % obyvatelstva starších 60ti let, v roce 2050 to má být již 40 %). Nutnost provedení reformy penzijního systému v blízké době nevyplývá pouze z požadavku splnit toto kritérium, ale především z důvodu udržitelnosti systému veřejných financí a v zájmu dlouhodobého ekonomického růstu. Pokud nebudou provedeny nezbytné reformy, které by mírnily fiskální dopady stárnutí obyvatelstva, zejména reformy důchodového systému a systému poskytování zdravotní péče, bude v dlouhodobém výhledu nutné počítat s dalším zvyšováním podílu dluhu na HDP.²⁰

Tabulka 3: Dluh sektoru vládních institucí (v % HDP)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
ČR	25,3	28,8	37,8	30,4	29,8	29,6	29,0	30,0	35,6	39,6

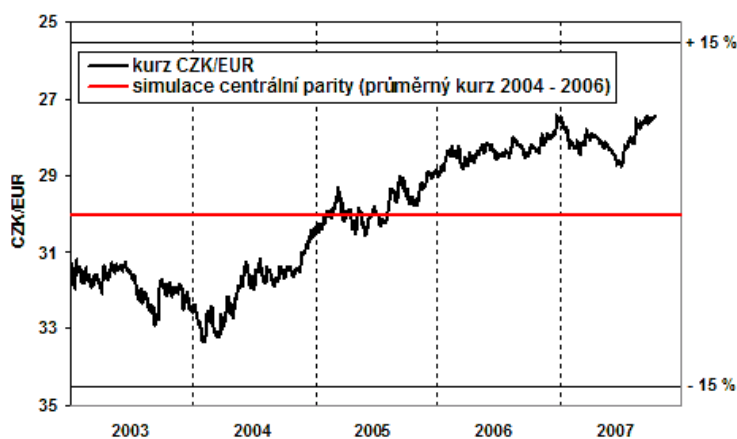
Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

²⁰ *Kritérium veřejného dluhu* [on-line]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_verej_dluh.html [cit.2011-02-10].

Stabilita měnového kurzu :

Toto kritérium spočívá v zapojení české koruny do mechanismu směnných kurzů ERM II po dobu minimálně dvou let. Během tohoto období by se kurz měl nalézat bez nadměrného pnutí v blízkosti centrální parity, která by neměla devalvovat. Tato podmínka byla jedním z faktorů, které vedly k zahájení technických příprav české ekonomiky na zavedení eura. Dalším faktorem je pak tříleté přípravné období, které vyplývá ze zkušenosti států, které euro již zavedly. Během tohoto období je třeba například zajistit přípravu finančního sektoru na zásobení občanů i podniků eurovým oběživem a stažení původní národní měny, připravit a provést konverzi informačních systémů, provést potřebné legislativní změny atd. Důležitým rozhodnutím, které bylo zapotřebí učinit hned na počátku, bylo rozhodnutí o způsobu, jakým bude euro v České republice zavedeno (euro bude zavedeno v bezhotovostním i hotovostním platebním styku ke stejnému okamžiku). Česká republika se prozatím kurzového mechanismu neúčastní, což znamená, že kurzové kritérium není možné formálně vyhodnocovat. Lze se však domnívat, že vzhledem k trendovému posilování české koruny by toto kritérium mělo být plněno. Měnový kurz koruny k euru vykazuje v čase dlouhodobě apreciační trend a jeho vývoj byl dosud převážně umírněný (Viz příloha 8). Výjimkou byly globální finanční a ekonomickou krizí poznamenané roky 2008 a 2009.²¹

Graf 1: Vývoj nominálního kurzu CZK/EUR

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

²¹ Vyhodnocení kritéria stability měnového kurzu [on-line]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_stabil_men_kurzu.html [cit.2011-02-10].

Úrokové sazby :

Česká republika dlouhodobě plní kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. I výhled do dalších let nenaznačuje problémy s jeho plněním. Důležitým předpokladem pro plnění tohoto kritéria je udržení důvěry finančních trhů ve schopnost provést úspěšnou konsolidaci (ustálení) veřejných financí.

Tabulka 4: Desetileté výnosové míry z vládních dluhopisů na sekundárním trhu

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,92	4,85	4,12	4,28	3,37	4,24	4,4	4,2	4,3	4,5
Hodnota kritéria (1. ř + 2,0 p.b.)	6,92	6,85	6,12	6,28	5,37	6,24	6,4	6,2	6,3	6,5
ČR	6,31	4,88	4,12	4,75	3,51	3,78	4,3	4,6	4,9	4,3

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

Vývoj tohoto kritéria do budoucna naznačuje jeho mírné zvyšování, a to především v souvislosti s masivními fiskálními impulzy v západních ekonomikách, které i přes celosvětový pokles rizikových premií pravděpodobně povedou k vyšším požadovaným výnosům z titulu obav o udržitelnost fiskálního vývoje. Ve stejném směru může působit nárůst globálních inflačních tlaků v souvislosti s přijatými hospodářsko-politickými opatřeními na podporu finančního sektoru a poptávky v hlavních světových ekonomikách.

22

²² *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.* [online] Společný dokument Ministerstva financí ČR a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 22. prosince 2010, 23 s. [cit.1999-03-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategickedokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2010.pdf

3.4. Předpokládané změny vyvolané zavedením jednotné měny

Se zavedením jednotné měny jsou spojeny její přínosy a náklady, které lze členit do jednotlivých kategorií. Podle toho, zda jsou bezprostředně spojeny se zavedením eura (přímé dopady) nebo se projevují zprostředkovaně působením přímých dopadů většinou až ve střednědobém nebo dlouhodobém horizontu (nepřímé dopady). Obě skupiny se mohou dále rozdělovat na dopady jednorázové nebo trvalé. Mezi hlavní přímé přínosy spadá omezení kursového rizika, snížení transakčních nákladů, nižší náklady na obstarání kapitálu, stabilnější a snadno porovnatelné ceny, účast na formulaci a realizaci společné měnové politiky. Zavedení společné měny tak povede k efektivnější alokaci výrobních zdrojů mezi jednotlivými státy, k růstu objemu investic a zvýšení produktivity práce a dalších faktorů určujících dlouhodobý ekonomický růst. K nepřímým přínosům patří zejména růst zahraničního obchodu, příliv zahraničních investic, stabilizace veřejných financí, podpora dlouhodobě udržitelného hospodářského růstu.

Naopak hlavním přímým nákladem je ztráta autonomní měnové politiky, se zánikem české koruny zanikne i pravomoc ČNB provádět měnovou politiku. Ta bude určována ECB, nikoli podle aktuálních potřeb české ekonomiky, nýbrž z pohledu eurozóny jako celku. To se může jevit jako určité ochuzení nástrojů makroekonomické stabilizační politiky. Na druhé straně je třeba si uvědomit, že vysoká obchodní i finanční otevřenost české ekonomiky představuje již dnes výrazné omezení autonomního rozhodování o domácích úrokových sazbách, bezprostřední růst cenové hladiny, administrativní a technické náklady přechodu na euro, specifické náklady bankovního sektoru (viz kapitola 4.5.). Naopak k nepřímým nákladům patří zejména dlouhodobý růst cenové hladiny.²³

²³ *Česká republika a euro* [on-line]. Dostupné z : http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm [cit. 2010-12-10].

4. Česká národní banka

Ke vzniku bankovního systému, který se zabývá především obchodováním na peněžním trhu a uskutečňuje peněžní operace, vedl rozvoj tržní ekonomiky. Máli být tržní ekonomika v rovnováze, musí bankovní systém spolehlivě fungovat. Proto je v dnešní době ve všech zemích bankovní systém regulován. Základním produktem bankovníctví je nabídka peněz, která má zásadní význam pro ekonomickou rovnováhu. Jako ekonomický subjekt má stát dvě centra hospodářské politiky. Jedním z nich je centrální banka a druhým vláda. Centrální banka jako nejvyšší peněžní autorita je tvůrcem a garantem monetární politiky. Vláda je dominantním subjektem v rozpočtové politice. Fiskální politika není jediným směrem ekonomického působení vlády, existuje také politika důchodová, cenová, investiční, zahraničně obchodní.

Česká národní banka (ČNB) vznikla 1. ledna 1993 rozdělením Státní banky československé. ČNB je ústřední bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. Je zřízena Ústavou České republiky a svou činnost vyvíjí v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance a dalšími právními předpisy. Organizační struktura ČNB je tvořena ústředím se sídlem v Praze a sedmi pobočkami, a to v Praze, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Brně, Ostravě. Ústava České republiky zdůraznila zvláštní postavení ČNB jako ústřední banky státu, jejímž hlavním cílem je péče o stabilitu měny a do jejíž činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. Banka je při zajišťování svého hlavního cíle nezávislá na pokynech vlády (Viz podkapitola 4.2.). Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je bankovní rada, jejímiž členy jsou guvernér, dva viceguvernéři a čtyři vrchní ředitelé. Všechny členy bankovní rady jmenuje prezident republiky na šestileté období.

V souladu se svým hlavním cílem ČNB určuje měnovou politiku a rozhoduje o jejích nástrojích, je jediným emitentem hotovostních bankovek a mincí v ČR, řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, vykonává dohled nad bankovním sektorem, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijním připojištěním, družstevními záložnami, institucemi elektronických peněz a devizový dohled. Systematicky reguluje, dohlíží a popřípadě postihuje nedodržování stanovených pravidel. Jako ústřední banka poskytuje ČNB bankovní služby pro stát a veřejný sektor.²⁴

²⁴ O České národní bance [on-line]. Dostupné z : http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/ [cit. 2010-12-10].

Česká národní banka je klíčovou institucí v procesu přípravy na zavedení eura. Hlavním úkolem centrální banky bude především zavedení bankovek a mincí do oběhu, stažení národní měny, přizpůsobení platebních systémů a spolupráce s bankovním sektorem a dalšími institucemi poskytujícími finanční služby při přechodu na euro. Vedle vlády se bude zásadním způsobem podílet na rozhodnutí, zda a kdy ČR požádá o vstup do ERM II (Evropský mechanismus směnných kurzů). Role ČNB bude významná pro zabezpečení hladkého přechodu rozhodovacích pravomocí v oblasti měnové politiky na ECB a přenos dalších kompetencí.²⁵

4.1. Hlavní úkoly České národní banky

• Měnová politika

Její deklarovanou úlohou je zajistit stabilitu cenového indexu. ČNB usiluje o plnění uvedené úlohy v rámci měnověpolitického režimu nazývaného cílování inflace (viz podkapitola 4.3.1). Rozhodování bankovní rady ČNB o nastavení základních úrokových sazeb vychází z aktuální makroekonomické prognózy a vyhodnocení rizik jejího nenaplnění. Změnami úrokových sazeb (tedy produkcí peněz) ovlivňuje centrální banka cenu peněz na trhu, čímž se pokouší dosáhnout předem stanoveného růstu peněžní zásoby a tedy i zvolené inflace. V období před vstupem do eurozóny budou inflační cíle orientovány na plnění maastrichtských konvergenčních kritérií. Po zavedení jednotné měny se ČNB stane součástí Evropského systému centrálních bank a vzdá se samostatné měnové politiky ve prospěch Evropské centrální banky.

• Dohled nad finančním trhem

V souhrnu jde o dohled nad bankovním sektorem, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím a penzijním připojištěním, družstevními záložnami, devizový dohled a dohled nad institucemi elektronických peněz. ČNB stanovuje pravidla, která chrání stabilitu celého finančního trhu. K integraci dohledu nad finančním trhem do jedné instituce (ČNB) došlo od 1. dubna 2006.²⁶

²⁵ *O České národní bance* [on-line]. Dostupné z : http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/ [cit. 2010-12-10].

²⁶ Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Česká národní banka*. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_n%C3%A1rodn%C3%AD_bank%C3%A1 [cit.2010-12-02].

• Emise oběživa a peněžní oběh

ČNB má monopolní právo vydávat bankovky a mince včetně mincí pamětních. Dbá o plynulý a hospodárný peněžní oběh, spravuje zásoby peněz, stahuje z oběhu a ničí opotřebované bankovky a mince a vyměňuje poškozené peníze za nové. Zajišťuje technickou a uměleckou přípravu platidel, jejich výrobu a dodávky. Podílí se na přípravě právní a technické ochrany platidel proti padělání a na její realizaci. V rámci ochrany měny posuzuje a eviduje všechny peníze zadržené pro podezření z padělání.

• Devizová činnost

Do devizové činnosti patří především správa devizových rezerv státu, operace na devizovém trhu a devizová regulace. Správa devizových rezerv má za cíl udržovat a eventuelně zvyšovat hodnotu devizových rezerv, zabezpečovat devizovou likviditu země. Devizové rezervy se skládají z cenných papírů v cizích měnách, hotovosti a zlata. Mezi nejvýznamnější devizové operace na domácích trzích patří devizové intervence, kterými se ČNB v případě potřeby snaží ovlivňovat výši kurzu koruny vůči ostatním měnám.

• Platební styk a zúčtování bank

ČNB stanovuje pravidla provádění platebního styku bankami i nebankovními subjekty. Zejména jde o lhůty zúčtování, pravidla pro vydávání a užívání elektronických platebních prostředků (např. platebních karet) a pro bezpečné fungování platebních systémů. Provozuje systém mezibankovního platebního styku CERTIS a dále systém trhu krátkodobých dluhopisů SKD. Vede účty a poskytuje služby platebního styku zejména státu a bankám.

• Banka státu

ČNB poskytuje bankovní služby pro stát a veřejný sektor. Vede účty organizacím napojeným na státní rozpočet (finanční a celní úřady, Česká správa sociálního zabezpečení, úřady práce, příspěvkové organizace, státní fond), dále účty napojené na rozpočet Evropských společenství. Na základě pověření Ministerstva financí provádí operace spojené se státními cennými papíry.²⁷

²⁷ Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Česká národní banka*. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_n%C3%A1rodn%C3%AD_bank%C3%A1 [cit.2010-12-02].

4.2. Nezávislost ČNB

Nezávislost centrální banky je klíčovou podmínkou úspěšné realizace měnové politiky a tedy udržitelného neinflačního růstu ekonomiky. Význam nezávislosti centrální banky vystupuje v této souvislosti do popředí především proto, že politická moc se může snažit přimět centrální banku k opatřením, která sice mohou krátkodobě vést k podpoře ekonomického růstu, ale v delším období se projeví v nežádoucím růstu inflace, zatímco růst ekonomické aktivity se vrátí na původní úroveň nebo (v důsledku zvýšené inflace) dokonce i na úroveň nižší. Dostatečná míra nezávislosti na politické moci umožňuje centrální bance těmto tlakům odolávat.

- *Personální nezávislost* spočívá v omezení politických tlaků při jmenování a odvolávání členů bankovní rady. Sedmičlennou bankovní radu ČNB jmenuje a odvolává prezident republiky bez asistence vlády. Zákon rovněž exaktně vymezuje důvody pro případné odvolání členů.

- *Institucionální nezávislost* spočívá v tom, že bankovní rada ČNB při plnění svých zákonem stanovených cílů a výkonu svých dalších činností nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta, parlamentu, vlády či jakýchkoli jiných subjektů.

- *Funkční nezávislost* spočívá v autonomii ČNB při formulování inflačních cílů a nástrojů k jejich dosažení. Kursový režim je sice ČNB povinna stanovovat po projednání s vládou, ale nesmí tím být ohrožen její hlavní měnový cíl.

O zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky se ČNB a vláda vzájemně informují. ČNB je povinna po skončení hospodářského roku zpracovat účetní uzávěrku a nechat ji ověřit externím auditorem. Z té pak vychází roční zpráva o výsledku hospodaření, která je překládána parlamentu. ČNB je rovněž povinna pravidelně zveřejňovat dekadní výkazy o své finanční pozici.²⁸

²⁸ *Nezávislost ČNB* [on-line]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/faq/nezavislost_cnb.html [cit. 2011-02-05].

4.3. Měnová politika ČNB

Význam měnové politiky začal růst se vznikem bezhotovostních peněz emitovaných nejen centrální bankou, ale také obchodními bankami a nebankovními institucemi, nezbytným předpokladem realizace měnové politiky vedoucí k cenové stabilitě je nezávislost centrální banky. Úloha zajistit stabilitu cen v ekonomice, přispět k tvorbě stabilního prostředí pro rozvoj podnikatelských aktivit, je výrazem odpovědnosti centrálních bank za udržitelný ekonomický vývoj. Při realizaci měnové politiky jsou používány nepřímé nástroje ve formě operací na volném trhu, diskontní politiky, povinných minimálních rezerv a kursových intervencí s ohledem na vývoj hospodářské situace. V závislosti na konkrétních operativních a zprostředkujících kritériích měnové politiky lze rozlišit základní transmisní mechanismy na měnový, úvěrový a kursový transmisní mechanismus a modifikace transmisních mechanismů. ČNB využívala měnový transmisní mechanismus od roku 1993 do roku 1998, potom přešla na provádění měnové politiky prostřednictvím cílování inflace. Od roku 1998 provádí ČNB měnovou politiku v režimu cílování inflace. Ke konci roku 2004 bylo cílování inflace využíváno ve 22 zemích. Česká republika měla ve srovnání se zeměmi, které tento systém zavedly v 90. letech 20. století méně příznivé podmínky, dané vysokou mírou inflace a nerovnováhou běžného účtu platební bilance.²⁹

4.3.1. Hlavní atributy cílování inflace

ČNB se soustřeďuje především na stabilitu spotřebitelských cen. V praxi se stabilitou cen rozumí zpravidla nikoli doslova neměnnost cen, nýbrž jejich mírný růst. Pro období od ledna 2006 byl vyhlášen inflační cíl ve výši 3 % s tolerančním pásmem ve výši jednoho procentního bodu oběma směry. V březnu 2007 byl vyhlášen nový inflační cíl ve výši 2 % platný od ledna 2010 s tím, že ČNB bude stejně jako doposud usilovat o to, aby se skutečná hodnota inflace nelišila od cíle o více než jeden % bod na obě strany. Nestabilní a vysoká míra inflace má negativní důsledky na dynamiku hospodářského růstu (Viz příloha 9).³⁰

²⁹ PAPOUŠKOVÁ, H. *Historický vývoj bankovníctví v ČR*. Brno, duben 2006. 59 s. Diplomová práce na Ekonomicko správní fakultě Masarykovy univerzity na katedře financí. Vedoucí diplomové práce Mgr. Petr Červinek.

³⁰ *Úloha měnové politiky* [on-line]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/uloha.html [cit. 2011-02-05].

Vyšší inflace znehodnocuje příjmy a úspory, znamená vyšší nominální úrokové sazby a zpravidla i vyšší proměnlivost inflace, což výrazně zvyšuje její náklady. Je to dáno tím, že vyšší inflace zvyšuje nejistotu o budoucích relativních cenách i o cenové hladině, a tak domácí i zahraniční finanční trhy vyžadují vyšší rizikovou prémii jako kompenzaci za zvýšenou nejistotu. V důsledku vyšší proměnlivosti inflace se investoři orientují více na krátkodobé finanční investice na zajišťování se proti inflaci a naopak méně na investiční projekty v reálné ekonomice, které mají dlouhodobější horizont návratnosti. Nevýhodou vysoké inflace jsou též vysoké úrokové sazby. Nízká inflace je proto velmi důležitá v rámci integrace České republiky do evropských hospodářských struktur. Je jednou z podmínek pro přistoupení k eurozóně a zavedení jednotné měny.³¹ (Viz příloha 10, 11)

4.4. Měnová politika ČNB po vstupu ČR do EU

Vstupem ČR do EU se ČNB stala součástí Evropského systému centrálních bank. V této etapě nedošlo k zásadním změnám v jejích základních úkolech a činnostech. Došlo však ke změně charakteru a formy spolupráce bankovního dohledu s partnerskými bankovními dohledy zemí EU (Česká národní banka se začala podílet na přípravě některých právních předpisů vydávaných ECB). Guvernér ČNB se stal členem Generální rady, jednoho ze tří vrcholných orgánů ECB a zaměstnanci ČNB se začali podílet na práci jejích poradních výborů. ČNB se stala podílníkem na kapitálu ECB a je nadále povinna udržovat cenovou stabilitu, tím se ještě prohlubuje její úloha v rámci dalšího snižování inflace. ČNB je od vstupu do EU povinna pokládat kursovou politiku za věc společného zájmu všech zemí EU. Proto se musí vyvarovat takové kursové politiky, která by mohla ohrozit hladké fungování jednotného trhu (velkým jednorázovým vychýlením nebo nadměrnou fluktuací kurzu). Současný kursový režim plně vyhovuje členství ČR v EU v etapě před zapojením ČR do ERM II. ČNB nemá proto důvody ke změně kursového režimu uplatňovaného v současné době. Zatím není třeba ani měnit měnovou politiku založenou na cílování inflace. Co se týče společné měny, se Česká republika hned od počátku řadila mezi země, které zastávaly spíše rozvášný postoj a s přijetím eura zbytečně nespíchají.³²

³¹ *Úloha měnové politiky* [on-line]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/uloha.html [cit. 2011-02-05].

³² *Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika* [on-line]. Dostupné z : http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/ [cit. 2010-02-03].

ČNB se domnívá, že přistoupení k eurozóně povede ke zrychlení reálné konvergence ekonomiky k ostatním vyspělým ekonomikám EU a také k prohloubení nutných strukturálních reforem. Základem pro rozhodnutí EU, zda členská země splňuje podmínky nezbytné pro přijetí eura, jsou Konvergenční zprávy vydávané každé dva roky. Kromě toho, že se ECB podílí na hodnocení dosažené konvergence, tak spolupracuje s národními a centrálními bankami nových členských zemí EU a snaží se zajistit jejich plynulé zapojení do činnosti Eurosystemu. Je třeba si uvědomit, že vstupem ČR do mechanismu ERM II musí přejít česká měna z režimu řízeného floatingu na režim pevného kurzu s fixací na společnou měnu euro. ČNB nespěchá s fixováním koruny a nepřistoupila dosud ke změně kursového režimu a ponechává neustále korunu v režimu řízeného floatingu. Mechanismus ERM II je jakýmsi předstupněm při přijetí společné měny. Členské země si tak mohou vyzkoušet, jestli budou schopné fungovat v režimu pevného kursu vůči euru. Tento mechanismus klade vysoký důraz na soulad hospodářských politik a napomáhá ekonomické stabilitě.³³

Vzhledem k tomu, že pro přijetí eura je nutné setrvat v systému nejméně 2 roky bylo tímto krokem zavedení eura v České republice fakticky odloženo. Nový termín nebyl dosud stanoven. Vypuknutí finanční a hospodářské krize v roce 2008 plány na zavedení eura oddálilo ve všech nových členských zemích, které dosud euro nezavedly. Vláda ČR v září 2009 schválila střednědobý rozpočtový výhled, který se ve všech letech od roku 2010 do roku 2012 pohybuje v deficitu nad 5 % HDP, což výrazně překračuje povolenou 3 % hranici maastrichtských kritérií a odsouvá možnost zavedení eura. V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie tedy vyvstala otázka, kdy bude euro zavedeno. Datum přijetí eura se proto odvine od vyřešení problematických míst v rámci zásadní reformy veřejných financí a posílení pružnosti české ekonomiky.³⁴

³³ *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně* (Společný dokument vlády ČR a ČNB) [online], 29.8.2007. 9 s. [cit.2011-02-05]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/pristoupeni_emu.html

³⁴ *Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika* [on-line]. Dostupné z :

http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/ [cit. 2010-02-03].

4.5. Měnová politika ČNB po vstupu do eurozóny

Vstupem do eurozóny ztratí ekonomika ČR nezávislou měnovou politiku (tj. možnost používat úrokové sazby a měnový kurz jako nástroje přizpůsobení se ekonomickým šokům) a rozhodovací pravomoc při stanovení měnové politiky přejde na Evropskou centrální banku. Česká národní banka nebude už měnovou politiku určovat, ale bude se podílet na jejím spoludefinování a jejím provádění. Přijetí eura bude pro naši ekonomiku zásadní změnou ve způsobu kontrolování a ovlivňování národní cenové hladiny. Otázkou nastává, kdo bude usměrňovat inflační očekávání ekonomických subjektů po vstupu ČR do eurozóny. Případný růst inflačních očekávání je pro naši ekonomiku po přijetí eura nežádoucí, neboť funkci ČNB již nebude možno obnovit. Skutečná výše inflace v české ekonomice v období po přijetí eura bude kromě procesu dohánění ekonomické a cenové úrovně vyspělých členských ekonomik ovlivněna také dalšími faktory. Jde zejména o vlivy vývoje cen klíčových surovin na světových trzích, vývoj ekonomik našich strategických partnerů či agregátní nárůst mezd v sektoru služeb a průmyslu v české ekonomice.³⁵

ČNB bude nadále zabezpečovat úkoly dohledu nad finančním trhem a provádět operace na volném trhu, jejichž zásady však bude určovat ECB. Bude spravovat zbylou část devizových rezerv po splnění povinnosti převedení stanovené části těchto rezerv na ECB, udržovat a navazovat vztahy s centrálními bankami a s finančními institucemi ve třetích zemích a s mezinárodními organizacemi. ČNB bude pokračovat ve vedení účtů pro veřejnoprávní subjekty a pro jiné účastníky trhu. V této etapě již bude členem Eurosystemu se všemi právy a povinnostmi z toho vyplývajících, v okamžiku vstupu dojde ke splacení 100% upsaného podílu na základním kapitálu ECB, který činí cca 80 mil. EUR. Rovněž bude převedena část devizových rezerv na ECB. Guvernér České národní banky bude členem Rady guvernérů ECB, čímž se začne podílet na spolurozhodování v této oblasti. Auditoři ČNB budou muset být doporučení Radou guvernérů ECB a schválení Radou EU. ČNB se stane plnoprávným členem platebního systému TARGET II, který propojuje všechny centrální banky EU.³⁶

³⁵ *Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika* [on-line]. Dostupné z : http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/ [cit. 2010-02-03].

³⁶ *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, kolektiv autorů, Prosinec 2007. 321 s. [cit. 2011-03-04]. Dostupné z: http://mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html?year=2008

4.5.1 Příprava ČNB na zavedení eura

Po vstupu do eurozóny bude ČNB nést náklady spojené s přípravou, výrobou a distribucí euro bankovek a mincí a stažením korunových bankovek a mincí z oběhu včetně jejich likvidace. Obecný zákon stanoví pravidla pro výměnu oběživa. Výměnu budou zajišťovat ČNB, úvěrové instituce provádějící pokladní operace a další subjekty určené zákonem minimálně po dobu šesti měsíců po zavedení eura. Po skončení půlročního období bezplatné výměny u výše uvedených subjektů bude bezplatnou výměnu nadále provádět ČNB. Zákon stanoví délku období, po které bude ČNB bankovky a mince znějící na koruny české vyměňovat a způsob zúčtování těch bankovek a mincí, které nebudou předloženy k výměně.

Cílový termín zavedení eura nebyl zatím stanoven. K realizaci klíčových úkolů samotného přechodu může dojít teprve po rozhodnutí o vstupu České republiky ERM II. Tímto krokem bude fakticky potvrzena naše ambice vstoupit do eurozóny zhruba o tři roky později. Podle dosavadních analýz se jedná o dobu dostačující pro provedení prakticky všech podstatných kroků. Primárním úkolem finančního sektoru včetně České národní banky bude zajistit zavedení eura do hotovostního a bezhotovostního oběhu. Vzhledem k tomu, že euro bude na základě rozhodnutí vlády zavedeno scénářem jednorázového přechodu, obě tyto změny se na rozdíl od prvních dvanácti členů eurozóny uskuteční najednou. Na mezirezortní úrovni bylo rozhodnuto, že bude připraven tzv. Obecný zákon o zavedení eura, kde budou specifikována základní pravidla pro přepočet cen, závazků, účtů, pravidel a postupu při výměně oběživa atd. Z důvodu povinnosti duálního označování cen a peněžních částek bude rovněž nutno v předstihu zajistit uvádění částek v Kč a eurech u zůstatků na účtech a v řadě dalších dokumentů pro zaměstnance a klienty ČNB. Hlavními úkoly finančního sektoru v procesu zavedení eura do hotovostního oběhu bude zajištění dostatečného počtu eurobankovek a euromincí, distribuce hotovostního eura do ekonomiky, stažení české koruny z oběhu. Hlavní výzvou ČNB v oblasti bezhotovostního platebního styku bude přechod všech platebních systémů na euro a plné zapojení do systému TARGET.³⁷

³⁷ *Národní plán zavedení eura v České republice, část I – Základní informace 2007* [online] Verze: 10 Schválena vládou ČR dne 11. dubna 2007. 34 s. [cit.2011-02-07]. Dostupné z : http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Narodni_plan_cast_I_verze_10-FV_pdf.pdf

4.5.2. Zavedení eura do hotovostního oběhu

Z hlediska technického zvládnutí celého procesu je pro ČNB jednou z technicky i časově nejnáročnějších oblastí hotovostní platební styk. Podle odhadů sekce peněžní a platebního styku bude pro výměnu hotovostí nutno zajistit 230 - 250 mil kusů bankovek a cca 1 mld mincí. Současně bude třeba stáhnout z oběhu zhruba 300 mil kusů bankovek a 800 mil ks mincí. K zahájení ražby mincí může dojít až poté, co orgány EU rozhodnou o zrušení dočasné výjimky na zavedení eura pro Českou republiku, tj. zhruba půl roku před vstupem do eurozóny. ČNB mezitím připraví v dostatečném časovém předstihu svůj požadavek na množství bankovek potřebných pro přechod na euro a odhad logistických zásob pro období roku následujícího po zavedení eura. V relativně krátké době bude nutné zpracovat detailní plán pro výměnu oběživa a zajistit optimální formu spolupráce s distributory. Výměnu hotovosti budou zajišťovat ČNB, komerční banky a další vybrané subjekty bezplatně po dobu nejméně šesti měsíců od data zavedení eura. Po uplynutí období šesti měsíců bude výměnu původního oběživa provádět pouze ČNB. U mincí bude možná výměna po dobu pěti let. V období dvou kalendářních týdnů od data přijetí eura bude následovat období tzv. duálního oběhu či duální cirkulace. V obchodní síti bude možno platit bankovkami a mincemi národní měny i euroměnou, zpět však budou vydávány pouze bankovky a mince měny euro. O délce doby, během které bude možná výměna bankovek, bude rozhodnuto dodatečně, bude se však jednat o dostatečně dlouhé období v řádu desítek let. ČNB bude vytvářet podmínky pro to, aby většina bankovek a mincí národní měny byla z oběhu i ze zásob bank popř. dalších institucí stažena v předstihu před zahájením distribuce eurobankovek a euromincí v rámci předzásobení, po zavedení eura by měla v oběhu zůstat jen malá část národního oběživa, která bude průběžně stahována z bank, soustředována v pobočkách České národní banky nebo na jejích detašovaných pracovištích, kde bude probíhat její likvidace.³⁸

³⁸ *Národní plán zavedení eura v České republice, část II – Konkretizace úkolů v jednotlivých sektorech 2007* [online] Verze: 10 Schválena vládou ČR dne 11. dubna 2007. 64 s. [cit.2011-02-07]. Dostupné z : http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Narodni_plan_cast_II_verze_10-FV_pdf2.pdf

5. Diskuze

Vznik Evropské unie byl reakcí na situaci po dvou světových válkách a následné hospodářské krizi, kdy Evropa ztratila své výsadní postavení ve světové ekonomice. Proto se evropské státy rozhodly vytvořit společenství, které by usilovalo o další hospodářský a společenský růst a zvýšení výkonnosti a konkurenceschopnosti evropského hospodářství. Reputace Evropské centrální banky a eura je v dnešní době vysoká. Od počátku euro významně posílilo a stalo se světovou rezervní měnou. Členské státy Eurozóny zřejmě netvoří “optimální měnovou zónu”. Navzdory tomu byla však ECB schopna udržet cenovou a měnovou stabilitu v Eurozóně, ale nebyla schopna kontrolovat divergenci inflací mezi jednotlivými zeměmi, což se odrazilo v rozpoutání finanční krize.

Restriktivní měnová politika ECB může mít negativní vliv na dlouhodobý ekonomický růst v ČR, dojde zejména ke zvýšení úrokových sazeb. Naopak jako pozitiva společné měny je považována eliminace kursového rizika vůči zemím eurozóny. Rozšíření prostoru s jedinou měnou vytváří předpoklad pro efektivnější alokaci investic. Realizace výhod spojených se zavedením eura bude záviset na schopnosti české ekonomiky fungovat bez samostatné měnové politiky a možnosti kursového přizpůsobení vůči nejvýznamnějším obchodním partnerům. Tato schopnost bude ovlivněna podobností hospodářského vývoje české ekonomiky s vývojem v eurozóně, neboť stupeň sladění bude spoluurčovat vhodnost nastavení měnových podmínek eurozóny pro aktuální situaci v ČR.

Čím vyššího stupně synchronizace bude dosaženo, tím bude vyšší pravděpodobnost, že monetární politika Evropské centrální banky nebude v rozporu s cíli národní ekonomické politiky a budou tak klesat rizika zavedení společné měny. ČR je příliš malou zemí na to, aby mohla svým potenciálem výrazně ovlivnit charakter měnové politiky ECB. Stabilizační roli autonomní měnové politiky centrální banky může, za předpokladu nízké zadluženosti a dlouhodobé vyrovnanosti veřejných rozpočtů, částečně nahradit politika fiskální. Proces dohánění a jeho možné inflační důsledky souvisí se snahou docílit podobného životního standardu, jaký mají obyvatelé ve vyspělých evropských státech. Což sebou přinese tlak na zhodnocování domácích aktiv, změnu relativních cen a přibližování cenové úrovně států s vyšším životním standardem.

Z lednového průzkumu společnosti Médea Research, jehož se zúčastnilo 1103 respondentů, vyplývá, že drtivá většina Čechů se s ohledem na probíhající krizi eurozóny staví proti přijetí eura. Celkem 77 % dospělé populace se vyslovilo proti vstupu do eurozóny, 57 % je dokonce silně proti. S přijetím eura naopak souhlasí pouhých 15 % obyvatel. O zachování eurozóny v současné podobě je přesvědčena více než čtvrtina respondentů. V září loňského roku si přitom vstup ČR do eurozóny přálo ještě 30 % respondentů a v roce 2006 jich bylo dokonce 47 %. Tehdy byl také počet radikálních odpůrců podstatně nižší. Česká republika zatím termín přijetí evropské měny nestanovila. Premiér Petr Nečas (ODS) v polovině ledna uvedl, že Česko přijme euro ve chvíli, kdy splní požadovaná kritéria, eurozóna bude stabilní a nová měna bude výhodnější než udržení koruny. Podle ředitele společnosti Médea Research Jana Matějky může pokles podpory jednotné evropské měny odrážet finanční problémy některých členů eurozóny, zejména Řecka, které v í tvrdě postihla hospodářská krize, protože její ekonomika nebyla výkonná a přesto přijala euro. V roce 2009 zemi začalo hrozit, že by se mohla ocitnout na pokraji státního bankrotu. Nemohlo přitom měnu devalvovat, jak by to řešilo dříve. EU a Mezinárodní měnový fond se nakonec rozhodly Řecku pomoci. Krize ale ohrozila stabilitu jednotné měny. „Ekonomická krize, zejména pak finanční problémy některých zemí eurozóny, zvýšila zájem o ekonomické otázky i mezi lidmi, kteří se jimi jinak významně nezaobírají. Tyto potíže navíc zapříčinily úvahy o výhodnosti společné evropské měny, stabilitě celé eurozóny a dokonce i o riziku jejího rozpadu a návratu k národním měnám," uvedl Matějka.

Z dalšího průzkumu agentur Donath Business & Media a Factum Invenio pro Czech CFA Society, v druhé polovině ledna, kterého se zúčastnilo 1838 respondentů , vyplývá, že by ČR měla přijmout euro až v roce 2020 nebo později. K tomuto názoru se přiklánělo 68 % účastníků průzkumu mezi politiky, manažery a finančními analytiky. Za co nejrychlejší přijetí evropské měny se jich naproti tomu vyslovila více než pětina. Dále z průzkumu vyplývá, že eurozóna přežije a že se v následujících pěti letech bude rozšiřovat, je přesvědčena více než třetina účastníků průzkumu. Necelých 31 procent si myslí, že z eurozóny odejdou nejslabší ekonomiky, které se vrátí ke své měně, jiné země k ní možná přistoupí. K tomuto názoru se přiklání i prezident Václav Klaus. „Euro bylo chybnou ideou, zcela jasně. Pro naši zemi je velmi pozitivní, že tuto měnu nemáme,“ řekl Klaus, Blíže však svou kritiku zdůvodňovat nechtěl. Prohlásil jen: „Existence eura je pro země jako Řecko, Irsko a Portugalsko tragédií.“

Jelikož se euro stalo zákonným platidlem na Slovensku již 1. ledna 2009, pro srovnání jsem se také zajímala o reakce zastupitelů slovenské vlády a samotných občanů, na některých internetových stránkách, vztahující se k této problematice. Mnozí obyvatelé se domnívají, že přijmout euro bylo předčasné rozhodnutí, zejména v době světové finanční krize. K této teorii se přiklání i slovenský ekonom a politik Richard Sulík : „ Když už jsme příliš malá země na to, abychom výrazněji ovlivnili konání Evropské unie, musíme alespoň chránit hodnoty, které vytvořili a tvoří lidé žijící na Slovensku,“ uvedl Sulík. Návrat Slovenska ke slovenské koruně je teoreticky možný i podle ministra financí Ivana Mikloše. Podle Sulíka byly snahy Slovenska stát se členem eurozóny motivovány vidinou stabilní měny a solidních pravidel. „Dva roky po vstupu Slovenska do eurozóny pravidla neplatí pro všechny stejně, respektive momentálně neplatí vůbec a jednání Evropské komise má do zodpovědného přístupu pořádně daleko,“ Sulík rovněž považuje za nezodpovědné, aby ostatní země přebíraly dluhy zadlužených států prostřednictvím eurovalu neboli Fondu finanční stability Evropské unie a samy se tak dostávaly do problémů „Tímto způsobem se dá zachránit Řecko a Irsko, možná Portugalsko. Pokusit se takto zachránit Španělsko je hazard s eurem, nemluvě o Itálii. Dluh Itálie je totiž o polovinu vyšší než dluhy Řecka, Irska, Portugalska a Španělska dohromady,“ konstatuje Sulík.

Hlavním problémem je, že se do eurozóny přijímají chudé státy, které ekonomiku eura oslabují. To znamená, že silné ekonomiky budou muset táhnout ty slabé. Evropské komise nyní požaduje po zemích platících eurem načerpání dalších miliard do záchranného fondu. Z něho se platí pomoc zadluženým zemím. Pozdější doba přijetí eura je příhodnější. Při současné úrovni platů v ČR to bude znamenat velký šok pro obyvatelstvo. Společná měna poškodí nejvíce nejnižší a střední společenské vrstvy, které s nikým neobchodují a do zahraničí nejezdí. S nástupem eura nastoupí zákonitě zdražování a znehodnocení úspor. Myslím, že hlavní pozitiva začlenění se do eurozóny, zejména odstranění kurzovních rizik, zaznamenají především firmy, které vyváží své výrobky, turistickému ruchu a pod. Protože ale nejsem podnikatel, přemýšlím, jaký to bude mít pro mne dopad. Sama se přikláním k názoru, že netřeba uspěchat vstup do eurozóny. Myslím, že je euro, kvůli finanční krizi v Řecku, Irsku a ostatních oslabených státech, ohroženější nežli koruna. Dalo by se říci, že jsem spíše proti přijetí společné měny.

Závěr

V bakalářské práci jsem danou problematiku nastínila stručně a za použití několika vybraných publikací, kdy jsem se snažila vždy vystihnout to podstatné tak, aby toto bylo podáno co možná nejsrozumitelněji. Jak jsem si při zpracovávání této práce všimla, spoustu věcí, které by podle mého názoru „zasloužily“ být ošetřeny zákonem, jsou upraveny „pouze“ ve vyhláškách či obdobných právních předpisech ČNB. Když se zamyslíme nad tím, jaká finanční krize nás zasáhla v posledních letech a proč, je zjevné, že v dnešní době neklidu na světových trzích, je třeba vývoj tuzemského finančního sektoru bedlivě sledovat. Pomocí procesů jako je inflační očekávání, které bylo v této práci též rozebíráno, je třeba se snažit případná rizika dostupnými prostředky co nejpřesněji eliminovat. Ekonomové jsou toho názoru, že ačkoli je problematika měnové politiky veřejnosti většinou prezentována jako složitá, je její podstata velice jednoduchá. Uvádí také, že operace centrální banky jsou jednodušší, než operace běžné obchodní banky. Obchodní banky zde zpracované nemáme, tak tento názor ponecháme k posouzení jiným odborníkům.

Mně osobně tato práce danou problematiku přiblížila v základech, které by měl asi každý občan o integraci do EU a důsledcích přijetí společné měny vědět. Věřím, že jisté cenné informace přinese i dalším čtenářům a že se mi v této práci podařilo odpovědět na zásadní otázky týkající se popisu procesu integrace České národní banky do Evropského systému centrálních bank, její hlavní úkoly a činnosti spojené se členstvím v tomto systému a veškeré harmonizační požadavky na Českou národní banku. Tato práce měla za cíl zdokumentovat měnící se roli ČNB v novém charakteru měnové politiky v EU a po přistoupení ČR do eurozóny. Jak ukazují závěry vyplývající z rozboru činnosti banky v jednotlivých obdobích, dostála Česká národní banka až doposud úspěšně všem požadavkům na ni kladených. Lze tedy předpokládat, že bude stejně dobře zvládat i další úlohy, jež pro ni vyplynou z procesu integrace do Evropské unie až po začlenění do měnové unie a zavedení jednotné evropské měny. Až budoucí vývoj však ukáže, zda a do jaké míry je tento optimistický předpoklad oprávněný.

Seznam zkratek

CERTIS – Systém mezibankovního platebního styku
ČNB – Česká národní banka
ECB – Evropská centrální banka
ECOFIN - Rada ministrů hospodářství a financí
ED - Evropská dohoda
EHS - Evropské hospodářské společenství
EMI - Evropský měnový institut
EMS - Evropský měnový systém
EMU - Evropská měnová unie
ERM II – Kursový mechanismus
ES – Evropské společenství
ESCB – Evropský systém centrálních bank
ESUO - Evropské společenství uhlí a oceli
EU – Evropská unie
EURATOM - Evropské společenství pro atomovou energii
HDP – hrubý domácí produkt
HICP - Harmonizovaný index spotřebitelských cen
KCP - Komise pro cenné papíry
MF – Měnový fond, Ministerstvo financí
NKS – Národní koordinační skupina
NCB - Národní centrální banka
PHP – Předvstupní hospodářský program
TARGET - Evropský platební a zúčtovací systém

Seznam tabulek

Obrázek 1 : Členské státy Evropské unie

Obrázek 2 : Členské státy Eurozóny

Tabulka 1: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) - 2001 - 2010

Tabulka 2: Saldo sektoru vládních institucí (v % HDP) - 2001 - 2010

Tabulka 3: Dluh sektoru vládních institucí (v % HDP) - 2001 - 2010

Tabulka 4: Desetileté výnosové míry z vládních dluhopisů - 2001 - 2010

Graf 1: Vývoj nominálního kurzu CZK/EUR – 2003 - 2007

Seznam použitých zdrojů

Literatura

1. CAHLÍK, T. MARKOVÁ, J. *Ekonomika české republiky v novém prostoru Evropské unie*. 1.vyd. Praha: G plus G, 2004. 181 s. ISBN 80-86103-75-7.
2. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, *Česká národní banka 1993-2003*. Praha: Česká národní banka, 2003. 39 s. ISBN 80-239-1632-7.
3. DRDLA, M. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.
4. HOLUB, A. *Česká ekonomika na cestě do Evropské unie: (se zaměřením na mezinárodní podmínky)*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2003. 238 s. ISBN 80-86419-43-6.
5. JUREČKA, V. JÁNOŠÍKOVÁ, I. *Makroekonomie - Základní kurs*. Ostrava : Vysoká škola báňská, 2009. 297 s. ISBN 978-80-248-0530-6.
6. PAPOUŠKOVÁ, H. *Historický vývoj bankovníctví v ČR*. Brno, duben 2006. 59 s. Diplomová práce na Ekonomicko správní fakultě Masarykovy univerzity na katedře financí. Vedoucí diplomové práce Mgr. Petr Červinek.
7. REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. 2. rozšířené vydání. Praha : Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1.
8. TOMÁŠEK, M. *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropské unie*. 1.vydání Praha: Linde, 1997. 516 s. ISBN 80-7201-052-2.
9. TŮMA, Z. *Hospodářský a měnový vývoj ČR v letech 2000 - 2010 a příprava na euro*. České Budějovice, 5. Října 2010. 38 s. Přednáška na Ekonomické fakultě Jihočeské Univerzity.
10. VENCOVSKÝ, F.: *Měnová politika v české historii*. Praha: ČNB, 2001. 95 s. ISBN 80-238-7796-8.
11. ZAHRADNÍK, P. *Vstup do Evropské unie: Přínosy a náklady konvergence*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2003. 364 s. ISBN 80-7179-472-4.

Internetové zdroje

1. *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně* (Společný dokument vlády ČR a ČNB) [online], 29.8.2007. 9 s. [cit.2011-02-05]. Dostupné z:
http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/pristoupeni_emu.html
2. *Aktualizace úkolů ČNB v souvislosti se zavedením eura v ČR* [online], Praha : ČNB, 11.10. 2007. 26 s. [cit.2011-02-05]. Dostupné z :
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/euro/download/euro_071012.pdf
3. *Česká republika a euro* [on-line]. Dostupné z :
http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm. [cit. 2010-12-10].
4. *Hospodářská a měnová unie* [on-line]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=H
[cit.2010-02-03].
5. *Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika* [on-line]. Dostupné z :
http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/ [cit. 2010-02-03].
6. *Kritérium cenové stability* [on-line]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_cen_stabil.html
[cit.2011-02-10].
7. *Kritérium vládního deficitu* [on-line]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_vlad_defic.html
[cit.2011-02-10].
8. *Kritérium veřejného dluhu* [on-line]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_verej_dluh.html
[cit.2011-02-10].
9. *Maastrichtská konvergenční kritéria* [on-line]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=M
[cit.2011-02-10].
10. *Národní plán zavedení eura v České republice, část I – Základní informace 2007* [online] Verze: 10 Schválena vládou ČR dne 11. dubna 2007. 34 s. [cit.2011-02-07]. Dostupné z :
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Narodni_plan_cast_I_verze_10-FV_pdf.pdf
11. *Národní plán zavedení eura v České republice, část II – Konkretizace úkolů v jednotlivých sektorech 2007* [online] Verze: 10 Schválena vládou ČR dne 11. dubna 2007. 64 s. [cit.2011-02-07]. Dostupné z :
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Narodni_plan_cast_II_verze_10-FV_pdf2.pdf
12. *Nezávislost ČNB* [on-line]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/faq/nezavislost_cnb.html [cit. 2011-02-05].
13. *O České národní bance* [on-line]. Dostupné z : http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/ [cit. 2010-12-10].
14. *Podmínky pro přijetí eura* [on-line]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_podmin_prijeti.html
[cit.2011-02-10].

15. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně , kolektiv autorů, Prosinec 2007. 321 s. [cit.2011-03-04]. Dostupné z:
http://mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html?year=2008
16. *Strategie přistoupení České republiky k eurozóně* [on-line]. Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_strategie_pristoupeni_11297.html
[cit.2011-04-03].
17. *Úloha měnové politiky* [on-line]. Dostupné z
http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/uloha.html [cit. 2011-02-05].
18. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou*. [online] Společný dokument Ministerstva financí ČR a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 22. prosince 2010, 23 s. [cit.1999-03-05]. Dostupné z:
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategickedokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2010.pdf
19. *Vyhodnocení kritéria stability měnového kurzu* [on-line]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_stabil_men_kurzu.html
[cit.2011-02-10].
20. Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Česká národní banka*. Dostupné z :
http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_n%C3%A1rodn%C3%AD_bank%C3%A1
[cit.2010-12-02].
21. Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Euro*. Dostupné
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Euro> [cit.2010-12-03].
22. Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Euromince*. Dostupné z :
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Euromince> [cit.2010-12-03].
23. Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Eurobankovky*. Dostupné z :
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Eurobankovky> [cit.2010-12-03].
24. Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Eurozóna*. Dostupné z :
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Euroz%C3%B3na> [cit.2010-12-03].
25. Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Evropská unie*. Dostupné z :
http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie [cit.2010-12-03].
26. Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. *Evropská centrální banka*. Dostupné z :
http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_cent%C3%A1ln%C3%AD_bank%C3%A1
[cit.2010-12-03].

Přílohy

Seznam :

Příloha 1 : Členské státy Evropské unie

Příloha 2 : Členění politiky Evropské unie

Příloha 3 : Euromince

Příloha 4 : Eurobankovky

Příloha 5 : Stav plnění maastrichtských kritérií českou ekonomikou

Příloha 6 : Režim měnového kurzu

Příloha 7 : Míra inflace

Příloha 8 : Inflační cíle a jejich plnění

Příloha 9 : Očekávaná míra inflace

Příloha 10 : HDP ČR

Příloha 11 : HDP ČR a eurozóny

Příloha 1 : Členské státy Evropské unie

	Vstup	Obyvatel (mil., 2010)	Rozloha (km ²)
 Belgie €	1952	10,6	30528
 Bulharsko	2007	7,6	110879
 Česko	2004	10,3	78867
 Dánsko	1973	5,5	43094
 Estonsko €	2004	1,3	45228
 Finsko €	1995	5,3	338145
 Francie €	1952	63,8	643427
 Irsko €	1973	4,4	70273
 Itálie €	1952	60,1	301340
 Kypr €	2004	0,8	9251
 Litva	2004	3,4	65300
 Lotyšsko	2004	2,3	64589
 Lucembursko €	1952	0,5	2586
 Maďarsko	2004	10,0	93028
 Malta €	2004	0,4	316
 Německo €	1952	82,3	357022
 Nizozemsko €	1952	16,4	41543
 Polsko	2004	38,2	312685
 Portugalsko €	1986	10,6	92090
 Rakousko €	1995	8,3	83871
 Rumunsko	2007	21,5	238391
 Řecko €	1981	11,2	131957
 Slovensko €	2004	5,4	49035
 Slovinsko €	2004	2,0	20273
 Spojené království	1973	60,9	243610
 Španělsko €	1986	44,8	505370
 Švédsko	1995	9,1	450295
 EU celkem		500,0	4 324 782

Pramen : http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie

Příloha 2 : Členění politiky Evropské unie

I. <u>Evropské společenství</u>	II. <u>Společná zahraniční a bezpečnostní politika</u>	III. <u>Policejní a justiční spolupráce</u>
• <u>Společná zemědělská politika</u> • <u>Hospodářská a měnová unie</u> • <u>Celní unie a Společný trh</u> • <u>Společná obchodní politika</u> • <u>Regionální a struktur. politika</u> • <u>Dopravní politika</u> • <u>Sociální politika</u> • <u>Schengenský prostor</u> • <u>Občanství EU</u> • <u>Vědecko-výzkumná politika</u> • <u>Politika hospodářské soutěže</u> • <u>Ekologická politika</u> • <u>Politika ochrany spotřebitele</u> • <u>Vzdělání a kultura</u> • <u>Společná rybolovná politika</u> • <u>Azylová a přistěhovalecká politika</u>	Zahraniční politika: • <u>Spolupráce v zahraniční politice</u> • <u>Dodržování míru</u> • <u>Volební pozorovatelé</u> • <u>Lidská práva</u> • <u>Demokracie</u> • <u>Rozvojová pomoc</u> Bezpečnostní politika: • <u>Evropská bezpečnostní politika</u> • <u>Evropské síly rychlého nasazení</u> • <u>Odzbrojování</u>	• <u>Pašování drog a obchod se zbraněmi</u> • <u>Obchod s lidmi</u> • <u>Terorismus</u> • <u>Zločiny proti dětem</u> • <u>Organizovaný zločin</u> • <u>Korupce</u>

Pramen : http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie

Příloha 3 : Euromince

Zobrazení zeměkoule s Evropou, Afrikou a Asií.

Zobrazení evropského kontinentu.

Pramen : <http://cs.wikipedia.org/wiki/Euromince>

Příloha 4 : Eurobankovky

Lícová strana	Hodnota	Rubová strana
	5 €	
	10 €	
	20 €	
	50 €	
	<u>100 €</u>	

200

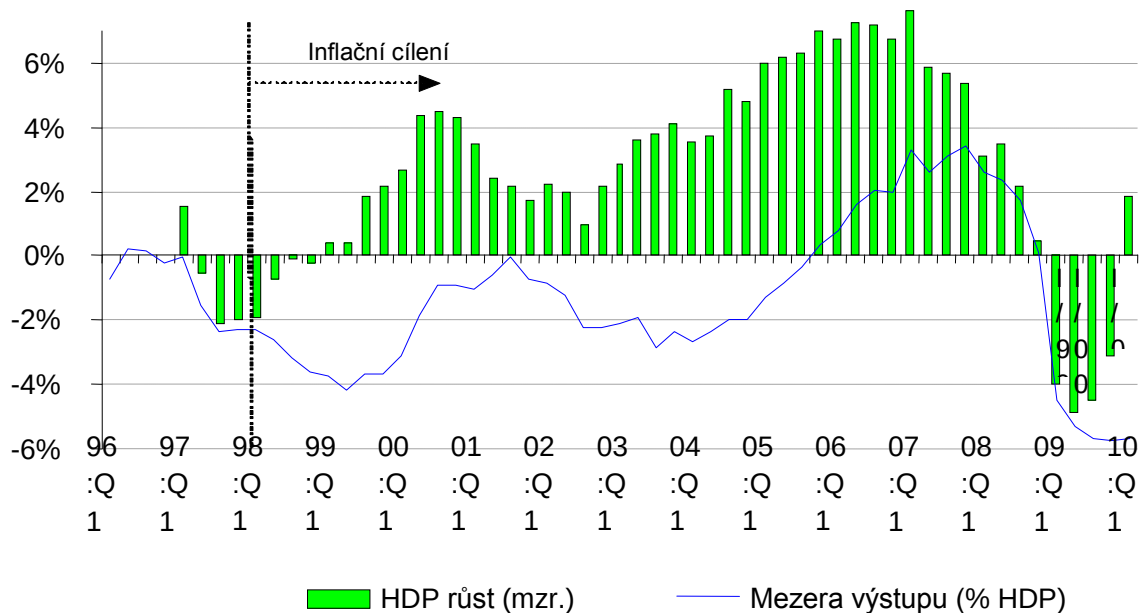
500

Pramen : <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eurobankovky>

Příloha 5 : HDP ČR

Vysoká tempa růstu HDP projevem zvyšujícího se ekonomického potenciálu

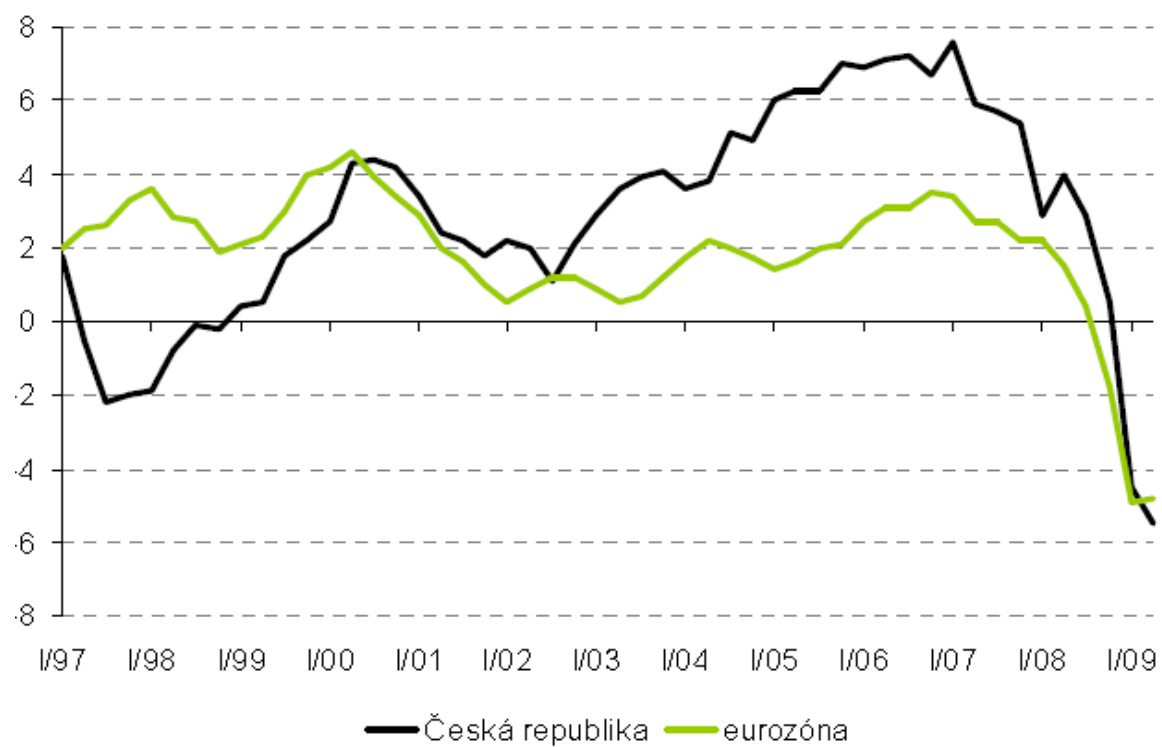
Vysoký růst nebyl provázen rostoucí inflací

HDP často pouze dohánělo zrychlující potenciál (mezera výstupu byla záporná po dlouhá období)

Pramen : *Hospodářský a měnový vývoj ČR v letech 2000 - 2010 a příprava na euro*, Zdeněk Tůma, 5. Října 2010, Jihočeská Univerzita, České Budějovice

Příloha 6 : HDP ČR a Eurozóny

Růst HDP v České republice a eurozóně (1997-2009)

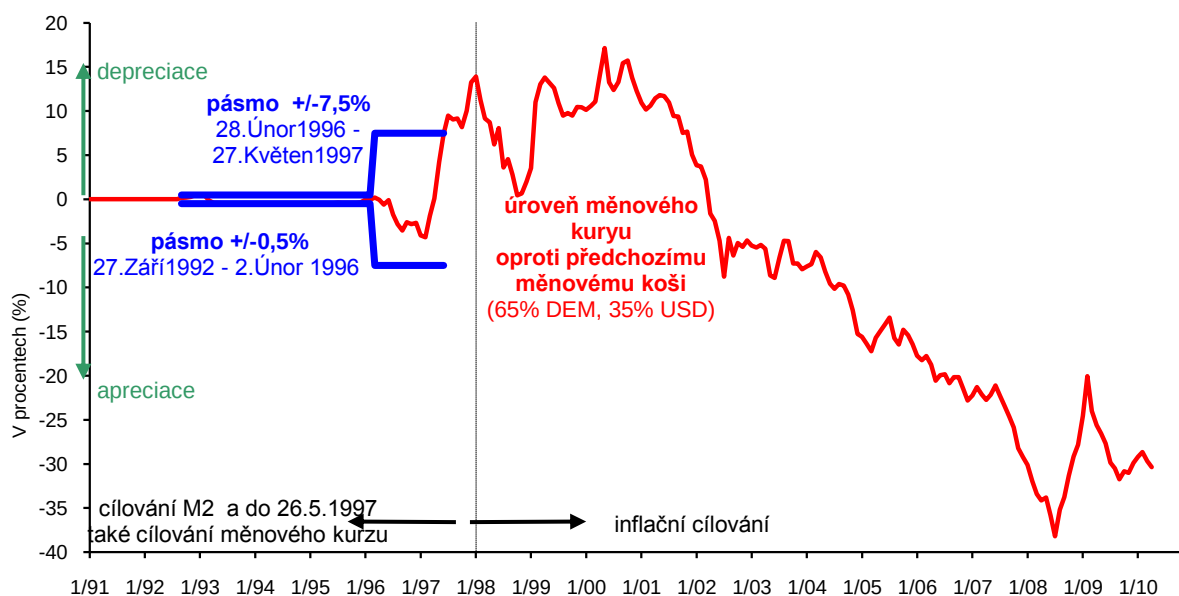
Pramen : Hospodářský a měnový vývoj ČR v letech 2000 - 2010 a příprava na euro, Zdeněk Tůma, 5. Října 2010, Jihočeská Univerzita, České Budějovice

Příloha 7 : Stav plnění maastrichtských kritérií českou ekonomikou

Kritérium		Referenční hodnota	Skutečnost
Veřejné finance	Vládní deficit nesmí přesáhnout hodnotu 3 % HDP.	3 %	-6,6 % (2009)
	Veřejný dluh nesmí přesáhnout úroveň 60 % HDP.	60 %	-35,6 % (2009)
Inflační kritérium	Roční průměrná inflace nejvýše 1,5 procentního bodu nad referenční hodnotou, která je průměrem inflací v třech zemích EU s nejlepší cenovou stabilitou.	1,8 %	0,9 % (2009)
Stabilita dlouhodobých úrokových sazeb	Výnos desetiletých vládních dluhopisů nejvýše 2 procentní body nad průměrem výnosů ve třech zemích EU s nejlepší cenovou stabilitou.	6,3 %	4,9 % (2009)
Stabilita směnného kurzu	Minimálně dvoutletý pobyt v ERM II bez vnitřního pnutí.	Česká koruna prozatím není zapojena do ERM II.	

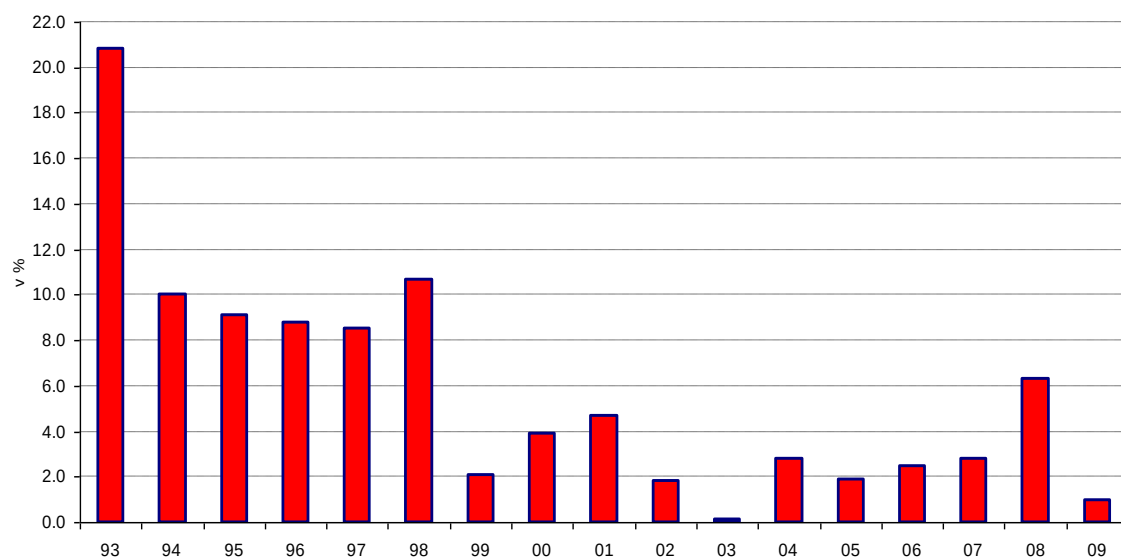
Zdroj : Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

Příloha 8 : Režim měnového kurzu

Pramen : Hospodářský a měnový vývoj ČR v letech 2000 - 2010 a příprava na euro, Zdeněk Tůma, 5. Října 2010, Jihočeská Univerzita, České Budějovice

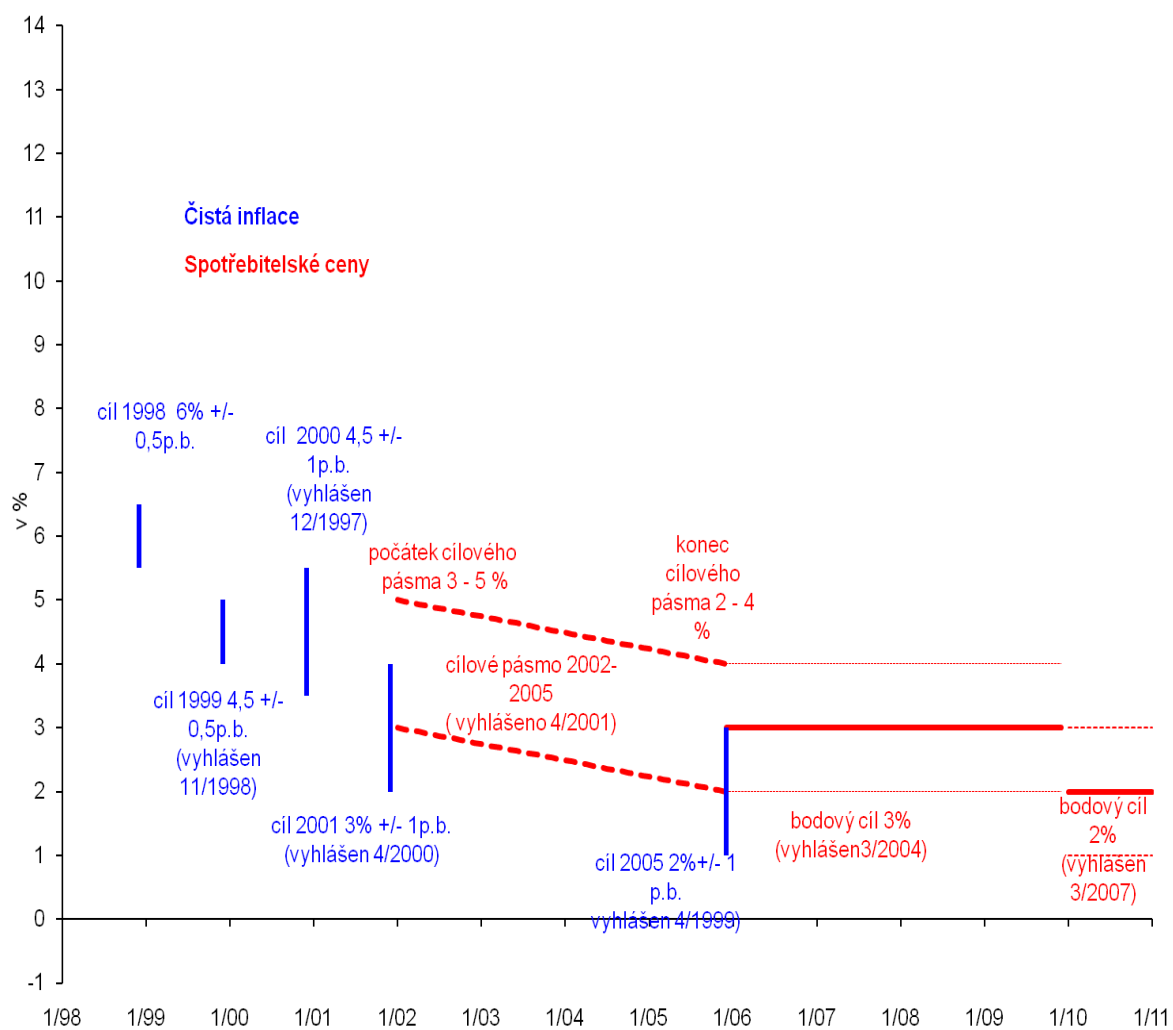
Příloha 9 : Míra inflace

- 1993-98: inflace na vysokých úrovních
- 1999-2010: nízká úroveň inflace ukotvena s přechodem na režim inflačního cílení

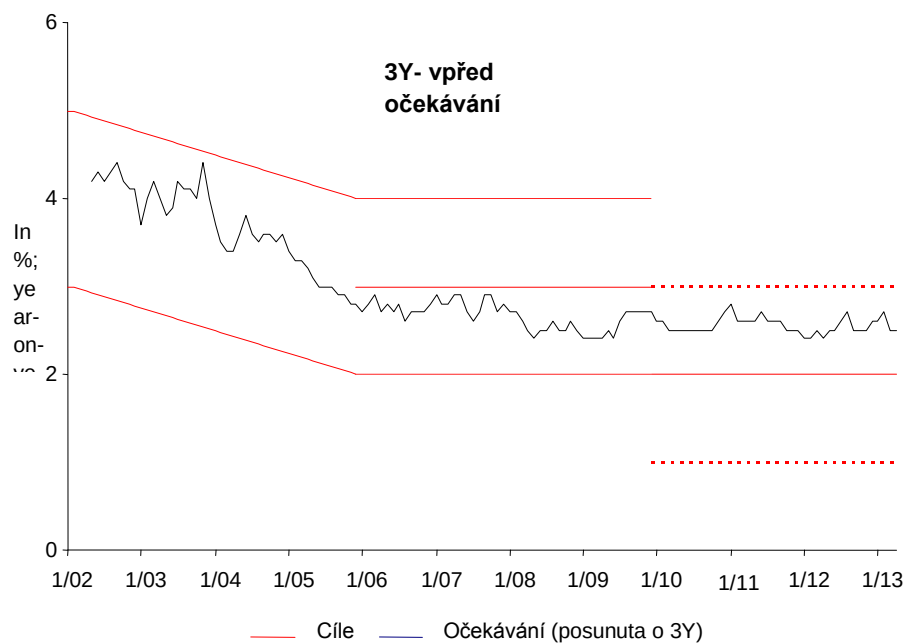
Pramen : Hospodářský a měnový vývoj ČR v letech 2000 - 2010 a příprava na euro, Zdeněk Tůma, 5. Října 2010, Jihočeská Univerzita, České Budějovice

Příloha 10 : Inflační cíle a jejich plnění

Pramen : Hospodářský a měnový vývoj ČR v letech 2000 - 2010 a příprava na euro, Zdeněk Tůma, 5. Října 2010, Jihočeská Univerzita, České Budějovice

Příloha 11 : Očekávaná míra inflace

Pramen : Hospodářský a měnový vývoj ČR v letech 2000 - 2010 a příprava na euro, Zdeněk Tůma, 5. Října 2010, Jihočeská Univerzita, České Budějovice